

Briselē, 9.10.2024.
COM(2024) 469 final

2024/0258 (COD)

Priekšlikums

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,
ar ko izveido Moldovas Republikas reformu un izaugsmes mehānismu**

PASKAIDROJUMA RAKSTS

Eiropas Savienības (ES) paplašināšanās politika joprojām ir svarīgākais faktors mierīgas, stabilas, spēcīgas un vienotas Eiropas aizsargāšanā un veicināšanā. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu apliecina nepieciešamību veikt izlēmīgas ģeostratēģiskas investīcijas. Moldovas Republikas (turpmāk “Moldova”) dalība ES ir Savienības politiskajās, ekonomiskajās un drošības interesēs. Tā ir tieša reakcija uz Moldovas iedzīvotāju centieniem tuvināties Eiropai, kas uzlabo viņu dzīves ekonomiskos un sociālos apstākļus un ļauj veidot drošāku, mierīgu un pārtikušāku nākotni.

Moldova savu sociālekonomisko konvergenci ar ES sāka 2014. gadā, kad provizoriski stājās spēkā ES un Moldovas asociācijas nolīgums un padziļināta un visaptveroša brīvās tirdzniecības zona (*DCFTA*). Izmantojot Austrumu partnerības ekonomikas un investīciju plānu (EIP), ES sadarbībā ar starptautiskām finanšu iestādēm Moldovas pamatprojektos jau ir mobilizējusi publiskās un privātās investīcijas 1,6 miljardu EUR apmērā. EIP ir veicinājis investīcijas tādās svarīgās nozarēs kā savienotība, energoefektivitāte, uzņēmējdarbības attīstība un konkurētspēja. 2022. gadā ES pievienošanās perspektīva deva Moldovai stimulu veikt strukturālas reformas un paātrināt saskaņošanu ar ES *acquis*, it īpaši pamatjautājumu, arī tiesiskuma, jomā, lai iegūtu agrīnu piekļuvi vienotajam tirgum. Tomēr Covid-19 pandēmija un ekonomiskais un sociālais slogs, ko radīja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un Krievijas mēģinājumi destabilizēt Moldovu ar dezinformācijas kampaņām, kā arī ar enerģētikas un ekonomiskajām svirām, smagi ietekmēja valsts spēju atdzīvīnāt savu ekonomikas izaugsmi un virzīties uz priekšu ar vajadzīgajām sociālekonomiskajām reformām. Moldova ir viena no nabadzīgākajām reģiona valstīm, un tās iekšzemes kopprodukts (IKP) uz vienu iedzīvotāju joprojām ir 29 % no ES vidējā rādītāja, kas liecina par būtisku konverģences atšķirību ar ES. Ņemot vērā pašreizējo ekonomikas izaugsmes tempu un lēno konverģences tempu, bez turpmāka izšķiroša politiskā un ekonomiskā atbalsta valsts nespēs sasniegt strauju progresu savā ceļā uz ES.

ES ir atzinusi, ka ir svarīgi atbalstīt Rietumbalkānu partnerus ar Jauno izaugsmes plānu Rietumbalkāniem, kas tika ierosināts 2023. gadā. Ar īpašo mehānismu Ukrainai ES apliecināja savu nelokāmo atbalstu šai valstij. Izaugsmes plāns Rietumbalkāniem tika ieviests, lai palīdzētu šīm valstīm risināt problēmas, kas saistītas ar konvergenci ar ES, un lai palīdzētu paātrināt to pievienošanās procesu. Ierosinātā finansiālā palīdzība papildināja esošo finansiālo atbalstu. Lai sniegtu jaunu un salīdzināmu stimulu Moldovas ekonomikai un sabiedrībai, Komisija nāk klajā ar Moldovas izaugsmes plānu (sīkāk izklāstīts pievienotajā Komisijas paziņojumā). Tas stimulēs reformas un investīcijas, kas vajadzīgas, lai paātrinātu pievienošanās procesu un veicinātu Moldovas ekonomikas izaugsmi tās iedzīvotāju labā.

Moldovas izaugsmes plāna pamatā ir šādi trīs pīlāri:

- sociālekonomisko un fundamentālo reformu paātrināšana;
- piekļuves uzlabošana Eiropas Savienības vienotajam tirgum;
- finansiālās palīdzības palielināšana, izmantojot īpašu Moldovas reformu un izaugsmes mehānismu (turpmāk “mehānisms”).

Šie trīs pīlāri, kuri viens otru pastiprina un pamatojas uz reformu procesa rezultātiem saskaņā ar asociācijas nolīgumu /*DCFTA* un EIP, pievēršas zemas ekonomikas izaugsmes strukturālajiem cēloņiem, lai nodrošinātu ar integrāciju saistītus sociālekonomiskus ieguvumus pirms pievienošanās ES. Šajā regulā galvenā uzmanība ir pievērsta Moldovas izaugsmes plāna trešajam pīlāram.

Ierosinātais mehānisms ir veidots ļoti līdzīgi Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismam¹.

Ar šo mehānismu, kas ir izaugsmes plāna centrālais elements, tiks ieviesti stingri nosacījumi, jo **ES finansējuma izmaksas būs atkarīgas no progresā, kas panākts reformu īstenošanā**, it īpaši sociālekonomiskās konverģences un konkurētspējas uzlabošanā, kā arī pamatjautājumu jomā.

Mehānisms tiks finansēts no divpusējiem piešķirumiem 420 miljonu EUR apmērā, kas Moldovai paredzēti Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta “Eiropa pasaulē” (*NDICI* – “Eiropa pasaulē”) budžetā laikposmam no 2025. līdz 2027. gadam.

2025.–2027. gadā maksimālie resursi, kas Moldovai tiks darīti pieejami ar mehānisma starpniecību, būs 1785 miljoni EUR (faktiskajās cenās). Šī summa ietver koncesionālus aizdevumus līdz 1500 miljonu EUR apmērā un neatmaksājamu finansiālu atbalstu 285 miljonu EUR apmērā. Papildus maksimālajai summai, kas pieejama izmaksām Moldovai, kā minēts iepriekš, 135 miljoni EUR tiks rezervēti kopējā uzkrājumu fondā kā uzkrājumi aizdevumiem.

Neatmaksājamais atbalsts aptvers atbalstu, ko Savienība sniedz projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu (*NIP*) – vienu no reģionālajām investīciju platformām, kuras minētas Regulas (ES) 2021/947 32. pantā, kā arī papildu atbalstu. Šis papildu atbalsts ietvers atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību, kas atvieglos reformu īstenošanu un Moldovas virzību uz pievienošanos ES.

Turklāt paredzams, ka mehānisms piesaistīs jaunas investīcijas līdz 2500 miljonu EUR apmērā no starptautiskajām finanšu iestādēm un privātā sektora. Līdzīgi kā Rietumbalkānu investīciju satvarā galvenais investīciju īstenošanas instruments būs *NIP*. Austrumu partnerības **ekonomikas un investīciju plāns** (EIP) mudināja veikt pamatinvestīcijas, kas tiks turpinātas saskaņā ar izaugsmes plānu. Minētās investīcijas tiks novirzītas nozarēm, kas ir sociālekonomiskās attīstības svarīgas veicinātājas, proti, savienotībai, ieskaitot ilgtspējīgu transportu, enerģētikai, zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai, izglītībai un prasmju attīstībai. Īstenošana tiks veikta sadarbībā ar starptautiskām finanšu iestādēm un ES dalībvalstu attīstības bankām un piesaistīs papildu investīcijas, arī no privātā sektora.

Lai pilnībā izmantotu izaugsmes plānā izklāstītās iespējas, Moldovai būs jāsagatavo reformu programma, kurā būs izklāstītas **galvenās sociālekonomiskās un fundamentālās reformas**, ko valsts plāno veikt 2025.–2027. gadā, lai paātrinātu konverģenci ar ES. Komisija šo programmu izvērtēs un apstiprinās.

Reformu programma atbildīs valsts izaugsmes stratēģijai un pievērsīsies strukturāliem trūkumiem valsts ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes trajektorijā².

Vismaz 25 % no summas, kas Moldovas budžetā darīta pieejama, izmantojot aizdevumus ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem, tiks pakāpeniski piešķirti *NIP*, lai nodrošinātu pamatinvestīciju īstenošanu. Tas papildinās *NIP* neatmaksājamo atbalstu divpusējā piešķiruma ietvaros.

Līdzīgi kā saistībā ar izaugsmes plānu Rietumbalkāniem jaunā mehānisma īstenošanas vajadzībām ir atlasīti tādi izpildes mehānismi, kas ļauj maksimāli ātri īstenot reformas un

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1449 (2024. gada 14. maijs), ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu.

²

saistītās investīcijas, bet tai pašā laikā saglabāt nepieciešamās kontroles un līdz minimumam samazināt administratīvo slogu Eiropas Komisijai, Moldovai un citiem īstenošanas partneriem. Investīcijām paredzēto līdzekļu novirzīšana caur *NIP* sniegs papildu drošību pret fiduciāriem riskiem, jo *NIP* ir labi iedibinātas finanšu kontroles sistēmas, kas balstās arī uz īstenojošo finanšu iestāžu kontroles standartiem, kuriem ir veikts pīlāru novērtējums. *NIP* nodrošina vienotu satvaru sadarbībai starp Komisiju, divpusējām līdzekļu devējām ES dalībvalstīm un finanšu iestādēm. Visas investīcijas būs balstītas uz principiem “nenodarīt būtisku kaitējumu” un “nevienu neatstāt novārtā” un veicinās virzību uz plašāko mērķi palīdzēt reģionam pārkārtoties uz zaļu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu, digitālu un iekļaujošu ekonomiku, kas atbilst ES noteikumiem un standartiem.

Tiešas izmaksas valsts budžetā un līdzekļu piešķiršana investīciju priekšlikumiem būs atkarīga no reformu īstenošanā panāktā progresā un no reformu programmā izklāstīto maksājuma nosacījumu izpildes. Maksājuma nosacījumi ietver kvalitatīvu un kvantitatīvu posmu kopumu un izmaksu grafiku.

Vispārīgie nosacījumi, kas jāizpilda, lai līdzekļus izmaksātu, ir makrofinansiālā stabilitāte, pareiza publisko finanšu pārvaldība, pārredzamība un budžeta pārraudzība.

Maksājumi tiks veikti pēc noteikta grafika reizi pusgadā, balstoties uz Moldovas iesniegtiem pienācīgi pamatotiem pieprasījumiem un pēc tam, kad Komisija būs pārliecinājusies par attiecīgo maksājuma nosacījumu izpildi. Ja maksājuma nosacījumi nebūs izpildīti, Komisija maksājumu apturēs vai no tā atskaitīs attiecīgu summu.

Attiecīgos apturētos līdzekļus var izmaksāt 12 mēnešu laikā pēc reformu programmā sākotnēji noteiktā termiņa, ja vien pa to laiku ir izpildīti maksājuma nosacījumi.

Izaugsmes plānā izklāstīto trīs pīlāru īstenošana sniegs spēcīgu atbalstu pievienošanās procesam, paātrinot Moldovas pielāgošanos ES vērtībām, standartiem un tiesību aktiem.

- **Saskanība ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

No šā mehānisma sniegtais atbalsts saskanēs ar citu veidu divpusēju atbalstu Moldovai, kā arī reģionālo atbalstu, kas tiek sniegts no citiem ES instrumentiem, it īpaši *NDICI* – “Eiropa pasaulē”, un to papildinās. Tas balstīsies uz reformām, kas saistītas ar pievienošanos ES un saskan ar asociācijas programmu. Tas arī stiprinās pašreizējo atbalstu un ļaus valstij paātrināt Austrumu partnerības ekonomikas un investīciju plāna īstenošanu Moldovā. Lai sasniegtu tā mērķus un uzdevumus, īpašs uzsvars būtu jāliek uz tām nozarēm, kas varētu būt ilgtspējīgas sociālās un ekonomiskās attīstības svarīgas veicinātājas, piemēram, savienotības, transporta, enerģētikas, digitālās pārkārtošanās, inovācijas, visu līmeņu izglītības un prasmju attīstības nozari.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Regulas īstenošana saskanēs ar citām ārējās darbības un ārpolitikas jomām (piem., paplašināšanās politiku, kaimiņattiecību politiku, kopējo ārpolitiku un drošības politiku). Mehānisms papildinās šos centienus, paātrinot Moldovas ilgtspējīgu sociālekonomisko konvergenci ar ES, gatavojoties kļūšanai par ES dalībvalsti.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šā priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 212. pants. Komisija to iesniedz saskaņā ar LESD 294. pantā noteikto procedūru.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Ierosinātais mehānisms atbalstīs Moldovas konvergenci ar ES paplašināšanās politikas kontekstā. Tāpēc ES spēj vislabāk sniegt šādu palīdzību. Moldovas sagatavošanu dalībai ES vislabāk var veikt ES līmenī.

Ņemot vērā vajadzīgās palīdzības apjomu, ES ir unikāla iespēja sniegt Moldovai ārējo palīdzību ilgtermiņā, savlaicīgi, koordinēti un konsekventi. ES var izmantot savas aizņemšanās spējas un piedāvāt Moldovai aizdevumus ar izdevīgiem noteikumiem, kā arī sniegt neatmaksājamu atbalstu un garantijas vairāku gadu garumā.

ES delegācija Moldovā var nodrošināt visaptverošu piekļuvi informācijai par norisēm, kas skar Moldovu. Tas ļauj ES pastāvīgi apzināties jaunas vajadzības un apstākļus un pielāgot atbalstu mainīgajām vajadzībām, cieši koordinējot rīcību ar citiem divpusējiem vai daudzpusējiem līdzekļu devējiem.

- **Proporcionalitāte**

Priekšlikums atbilst proporcionalitātes principam, jo tas nepārsniedz minimumu, kas vajadzīgs, lai Eiropas līmenī sasniegtu noteiktos mērķus, un kas ir nepieciešams šim nolūkam.

Šis mehānisms tiek ierosināts kā mērķorientēta rīcība reformu paātrināšanai valstī, kurai ir jāpanāk ES, lai nodrošinātu raitu un savstarpēji izdevīgu ES paplašināšanos. Tā struktūra pēc iespējas balstās uz jau pastāvošo atbalsta struktūru (*NDICI* – “Eiropa pasaulē”) un tiem pašiem finansēšanas modeļiem (piem., *NIP*), kuru pamatā ir pastāvoši, bet vienkāršoti instrumenti (uz sniegumu balstīti instrumenti).

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Saskaņā ar LESD 212. pantu, kurā noteikta parastā likumdošanas procedūra, kas izmantojama pasākumu pieņemšanai, lai īstenotu sadarbību ar trešām valstīm, priekšlikums ir regula, lai nodrošinātu, ka tas tiek piemērots vienoti, uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojams.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- ***Ex post* izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Neattiecas.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Ar ieinteresētajām personām oficiāli apspriesties nebija iespējams, jo priekšlikums bija jāpagatavo steidzami, lai Eiropas Parlaments un Padome to varētu pieņemt tik savlaicīgi, ka tas varētu sākt darboties 2025. gadā.

ES nodrošinās atbilstošu saziņu un redzamību saistībā ar mērķiem un darbībām, kas īstenotas šā mehānisma ietvaros Moldovā, ES un ārpus to robežām.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Neattiecas.

- **Ietekmes novērtējums**

Novērtējums Komisijas dienestu darba dokumenta veidā, kas pamato priekšlikumu, tiks sagatavots trīs mēnešu laikā pēc regulas pieņemšanas.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Priekšnosacījums atbalsta piešķiršanai no šā instrumenta ir tāds, ka Moldovai un tās institūcijām jāturpina izmantot iedarbīgus demokrātiskos mehānismus, tai skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu, jāievēro tiesiskums un jāgarantē cilvēktiesību, tai skaitā pie minoritātēm piederīgo personu, tiesību ievērošana. Moldovas apņemšanās veikt reformas un iestāžu paustā spēcīgā politiskā griba ir pozitīvas zīmes, kas tika apstiprinātas Komisijas novērtējumā, kā izklāstīts tās 2023. gada paziņojumā par paplašināšanās dokumentu kopumu.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Maksimālais ar mehānisma starpniecību nodrošināmais resursu apjoms visu veidu atbalstam 2025.–2027. gadā būs 1920 miljoni EUR, tai skaitā 420 miljoni EUR neatmaksājama atbalsta veidā, ieskaitot uzkrājumus, ko finansē no divpusējā piešķiruma Moldovai 2025.–2027. gadam saskaņā ar *NDICI* – “Eiropa pasaulē”, un 1500 miljoni EUR ES piešķirtu koncesionālu aizdevumu veidā.

Uzkrājumi aizdevumiem tiks veidoti kopējā uzkrājumu fondā, un piemērotā uzkrājumu likme būs 9 %. Uzkrājumi tiks veidoti no neatmaksājamā atbalsta, kura avots būs divpusējais piešķirums Moldovai 2025.–2027. gadam *NDICI* – “Eiropa pasaulē” ietvaros.

1 % no neatmaksājamā atbalsta komponenta (4,2 miljoni EUR) tiks piešķirts tādu tehniskās un administratīvās palīdzības izdevumu segšanai, kas saistīti ar mehānisma pārvaldību, tai skaitā uzraudzību, komunikāciju, revīziju un izvērtēšanu.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Regulā ir izklāstīti detalizēti noteikumi par īstenošanu, uzraudzību, ziņošanu un izvērtēšanu.

Komisija rūpīgi uzraudzīs mehānisma īstenošanu. Pilnībā ievērojot Līgumus, Komisija sadarbosies ar Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), lai īstenotu mehānismu un nodrošinātu ES ārējās darbības konsekveni.

Moldovai būtu jāievieš uzraudzības sistēma, kuras pamatā ir Komisijas noteikti kritēriji, un tai būs katru gadu jāziņo Komisijai par savas reformu programmas īstenošanu. Cita starpā būs jāziņo par progresu, kas panākts reformu programmā norādīto mērķu sasniegšanā, par tās iekšējās kontroles sistēmas uzlabojumiem, par tās budžeta izpildi un par visām summām, kas izmaksātas nepamatoti vai izlietotas ļaunprātīgi un ko ES pēc tam atguvusi.

Komisija sniegs Eiropas Parlamentam, Padomei un Regulas 27. pantā minētajai komitejai ikgadēju novērtējumu par mehānisma ietvaros piešķirtā finansējuma izlietojumu.

Komisija veiks arī regulas *ex post* izvērtēšanu.

- **Skaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

Neattiecas.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Regulā ir izklāstīti detalizēti noteikumi par īstenošanu, uzraudzību, ziņošanu un izvērtēšanu.

Atbalstu šā instrumenta ietvaros īsteno tādos veidos un ar tādām īstenošanas metodēm, kas norādītas Finanšu regulā.

Komisija rūpīgi uzraudzīs mehānisma īstenošanu. Pilnībā ievērojot Līgumus, Komisija sadarbosies ar Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), lai īstenotu mehānismu un nodrošinātu ES ārējās darbības konsekvenci.

Moldovai būtu jāievieš uzraudzības sistēma, kuras pamatā ir Komisijas noteikti kritēriji, un tai būs katru gadu jāziņo Komisijai par savas reformu programmas īstenošanu. Cita starpā būs jāziņo par progresu, kas panākts programmā norādīto mērķu sasniegšanā, par tās iekšējās kontroles sistēmas uzlabojumiem, par tās budžeta izpildi un par visām summām, kas izmaksātas nepamatoti vai izlietotas ļaunprātīgi un ko ES pēc tam atguvusi.

Komisija sniegs Eiropas Parlamentam, Padomei un Regulas 27. pantā minētajai komitejai ikgadēju novērtējumu par mehānisma ietvaros piešķirtā finansējuma izlietojumu.

Komisija veiks arī regulas *ex post* izvērtēšanu.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Ar regulu tiek izveidots Moldovas reformu un izaugsmes mehānisms.

I nodaļā (“Vispārīgi noteikumi”) ir norādīts mehānisma priekšmets (1. pants), definīcijas (2. pants), mehānisma vispārīgie un konkrētie mērķi (3. pants), vispārīgie principi (4. pants) un atbalsta priekšnosacījumi (5. pants).

II nodaļā ir izklāstīta mehānisma finansēšanas un īstenošanas kārtība. 6. pantā ir izklāstīta mehānisma īstenošana neatmaksājama finansiālā atbalsta veidā (ko finansē no divpusējā piešķiruma Moldovai 2025.–2027. gadam saskaņā ar *NDICI* – “Eiropa pasaulē”) un atbalsta aizdevumu veidā. 7. pantā ir aprakstīta personu un subjektu kvalificēšanās. 8. pants attiecas uz mehānisma nolīgumu, kurš Komisijai jānoslēdz ar Moldovu un kurā konkrēti paredzēti revīzijas un kontroles noteikumi, kā arī pienākumi un nosacījumi, kas jāizpilda, lai tiktu veikti maksājumi.

III nodaļā (“Reformu programma”) ir sīki noteiktas prasības un pamats reformu programmas formulēšanai (9. pants) un finansēšanas principi, ieskaitot maksājuma nosacījumus, ko piemēro līdzekļu izmaksāšanai (10. pants). 11. pantā ir sīki aprakstīta Moldovas iesniedzamā reformu programma, iesniegšanas procedūra un elementi, kam jābūt reformu programmā, ieskaitot reformas un investīciju jomas, kas finansējamas no mehānisma, un sistēmas, ar kurām novērst, atklāt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus saistībā ar to finanšu līdzekļu izmantošanu, kas piešķirti no mehānisma.

Komisija novērtēs reformu programmu saskaņā ar 12. pantā noteiktajiem kritērijiem. Tā pieņems īstenošanas lēmumu, kā aprakstīts 13. pantā, kurā būs noteikta aizdevumu veida atbalsta indikatīvā summa, kas izmaksājama, ja būs izpildīti maksājuma nosacījumi un ievēroti termiņi, kā arī priekšfinansējums, kuru Moldova būs tiesīga saņemt. 14. pantā Moldovai sniegta atļauja ierosināt grozītu reformu programmu un lūgt Komisijai grozīt tās īstenošanas lēmumu.

15. pants attiecas uz aizdevuma līgumiem, kas jāparaksta starp Komisiju un Moldovu, un noteikumiem, kuri reglamentē Komisijas aizņēmumus tirgos. 16. pantā ir izklāstīti noteikumi par uzkrājumu veidošanu. 17. pantā ir izklāstīti noteikumi par to, kā Moldovai izmaksājams priekšfinansējums, kas atkarīgs no tā, vai Moldova ir izpildījusi 5. pantā aprakstītos priekšnosacījumus. 18. pantā ir aprakstīti projekti, ko īsteno Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas ietvaros. 19. pantā ir sīki aprakstīta procedūra, kā veicami maksājumi, kad ir izpildīti gan vispārīgie nosacījumi attiecībā uz makrofinansiālo stabilitāti, pareizu publisko finanšu pārvaldību, pārredzamību un budžeta pārraudzību, gan maksājuma nosacījumi, kas izklāstīti reformu programmā.

Maksājumi tiks veikti reizi pusgadā pēc tam, kad Moldova būs iesniegusi līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumu pēc apmierinošas attiecīgo maksājuma nosacījumu, proti, kvalitatīvu un kvantitatīvu soļu, izpildes. Ja Komisijas novērtējums būs negatīvs, tās summas daļas izmaksa, uz kuru attiecas neizpildītie maksājuma nosacījumi, tiks aizturēta. Aizturētie līdzekļi tiks izmaksāti tikai tad, ja Moldova nākamajā līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā būs pienācīgi pierādījusi, ka tā ir īstenojusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu attiecīgo maksājuma nosacījumu apmierinošu izpildi. 19. pantā ir arī noteikts, ka par kvalitatīvajiem vai kvantitatīvajiem soļiem, kas nebūs izpildīti līdz 2028. gada 31. decembrim, netiks izmaksātas nekādas summas, un tajā ir arī Komisijai atļauts samazināt summas, ja ir ietekmētas ES finanšu intereses vai ja Moldova nopietni pārkāpj kādu pienākumu, kas paredzēts mehānisma ietvaros noslēgtajos nolīgumos. 20. pantā ir izklāstīti noteikumi, kas reglamentē to personu un subjektu pārredzamību, kuri saņem finansējumu reformu programmas īstenošanai.

IV nodaļā (“ES finanšu interešu aizsardzība”) ir izklāstīti noteikumi, kas jāievēro Komisijai un Moldovai, lai nodrošinātu mehānisma īstenošanas efektīvu kontroli. 21. pantā ir noteikti pienākumi, kas jāatspoguļo mehānisma nolīgumā. Tie ietver atbilstīgus pasākumus nolūkā novērst, atklāt un labot krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un pārkāpumus, kas skar ES finanšu intereses, nepieļaut dubultu finansējumu, sākt tiesvedību, lai atgūtu nelikumīgi piesavinātus līdzekļus, vākt pienācīgus datus par mehānisma līdzekļu saņēmējiem, un noteikt Komisijai, Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF) un Eiropas Prokuratūrai (EPPO) piešķiramās tiesības. Ar 21. pantu Komisijai tiek piešķirtas pilnvaras samazināt vai atgūt summas, ja ir ietekmētas ES finanšu intereses, ja ir atcelti kvalitatīvie vai kvantitatīvie soļi vai ja Moldova nopietni pārkāpj kādu pienākumu, kas izriet no nolīgumiem, kuri noslēgti mehānisma ietvaros. 22. pantā ir izklāstīti noteikumi par Moldovas iekšējās kontroles sistēmām.

VI nodaļā (“Uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana”) ir izklāstīti rādītāji un rezultāti, kas jāizmanto uzraudzībā un izvērtēšanā (23. pants), rezultātu pārskata izveide (24. pants), mehānisma *ex post* izvērtējums (25. pants) un ziņojumi, kas Moldovai jāsniedz ekonomikas un finanšu dialoga kontekstā (26. pants).

VII nodaļā (“Nobeiguma noteikumi”) ir noteikta komiteju procedūra (27. pants), noteikumi par informēšanu, komunikāciju un publicitāti (28. pants) un par stāšanos spēkā (29. pants).

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,**ar ko izveido Moldovas Republikas reformu un izaugsmes mehānismu**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 212. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Savienība ir dibināta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā minētajām vērtībām, kuru vidū ir demokrātija, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana. Šīs vērtības ir daļa no pievienošanās kritērijiem, kas tika noteikti Eiropadomes 1993. gada jūnija sanāksmē Kopenhāgenā ("Kopenhāgenas kritēriji") un ir atbilstības nosacījumi dalībai Savienībā.
- (2) Paplašināšanās procesa pamatā ir noteikti kritēriji, taisnīgi un stingri nosacījumi, kā arī paša nopelnu princips. Joprojām būtiska ir stingra apņemšanās īstenot pieeju "pamatjautājumi vispirms", kas prasa stingri koncentrēties uz tiesiskumu, pamattiesībām, demokrātisko iestāžu darbību un valsts pārvaldes reformu, kā arī ekonomiskajiem kritērijiem. Progress ir atkarīgs no tā, kā Moldovas Republika (turpmāk "Moldova") īsteno reformas, kas vajadzīgas, lai pielāgotos Savienības *acquis*.
- (3) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu vēl vairāk parādīja, ka paplašināšanās ir ģeostatēģisks ieguldījums mierā, drošībā un stabilitātē. Savienība ir pilnīgi un nepārprotami apņēmusies atbalstīt Moldovas dalības Savienībā perspektīvu. Moldovas orientācija un apņēmīgā virzība uz Savienību ir spēcīga tās stratēģiskās izvēles un vietas vērtību kopienā izpausme. Moldovas virzībai uz dalību ES jābūt stingri balstītai uz taustāmu un konkrētu progresu reformu jomā.
- (4) Savienības un Moldovas kopējās interesēs ir turpināt reformas tās politiskajā, tiesiskajā un ekonomiskajā sistēmā, lai nākotnē tā varētu pievienoties Savienībai, un atbalstīt tās pievienošanās procesu. Iespējai kļūt par Savienības dalībvalsti piemīt spēcīga transformējoša ietekme, un tā rada pozitīvas izmaiņas demokrātijā, politikā, ekonomikā un sabiedrībā.
- (5) Dažas no priekšrocībām, ko sniedz dalība Savienībā, ir jānodrošina jau pirms pievienošanās. Šo ieguvumu centrā ir ekonomikas konverģence. Pašlaik Moldovas konverģence, izteikta kā IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas līmeņa, joprojām ir maza – 29 % no Savienības vidējā rādītāja –, un tā nepalielinās pietiekami ātri.
- (6) Tā kā 2024. gada jūnijā sākās pievienošanās sarunas ar Moldovu, ir svarīgi, ka atbalsts Moldovas pievienošanās virzībai sasniedz tādu līmeni, kas salīdzināms ar citām

kandidātvalstīm, kuras iesaistītas pievienošanās sarunās, un nodrošināt samērīgus resursus.

- (7) Lai īstenotu Moldovas izaugsmes plānu, ir vajadzīgs atbilstīgs finansējums, ko piešķir no īpaša, jauna finansēšanas instrumenta, proti, mehānisma, lai palīdzētu valstij īstenot ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes reformas un panākt progresu pamatjautājumos.
- (8) Lai sasniegtu Moldovas izaugsmes plāna mērķus, investīciju ziņā uzsvars būtu jāliek uz nozarēm, kas varētu darboties kā sociālās un ekonomiskās attīstības svarīgas veicinātājas, proti, savienotību, ieskaitot ilgtspējīgu transportu, dekarbonizāciju, enerģētiku, zaļo un digitālo pārkārtošanos, kā arī izglītību, līdzdalību darba tirgū un prasmju attīstīšanu, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem.
- (9) Mehānismam būtu jābalstās uz asociācijas programmu ar Moldovu, kā arī uz darbu, kas veikts saistībā ar Austrumu partnerības Moldovā ekonomikas un investīciju plānu, kurā investīcijas novirzītas uz tādām kritiski svarīgām nozarēm kā savienotība, energoefektivitāte, uzņēmējdarbības attīstība un konkurētspēja.
- (10) Būtiska nozīme Moldovas un Savienības savstarpējās savienotības uzlabošanā ir ilgtspējīgai transporta infrastruktūrai. Tai būtu jāveicina Moldovas integrācija Savienības transporta tīklā. Pārskatītajā Eiropas transporta tīklā (*TEN-T*) Komisija paplašināja Baltijas jūras–Melnās jūras–Egejas jūras Eiropas transporta koridoru, iekļaujot Moldovu. Finansējot ilgtspējīgu transporta infrastruktūru, arī videi draudzīgus transportlīdzekļus, piemēram, dzelzceļus, un transporta digitalizāciju, ir jāatsaucas uz *TEN-T*.
- (11) Mehānismam būtu jāatbalsta investīcijas un reformas, kas palīdz Moldovai digitalizēt ekonomiku un sabiedrību saskaņā ar Savienības redzējumu 2030. gadam, kurš izklāstīts Komisijas paziņojumā “Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā”, veicinot iekļaujošu digitālo ekonomiku, kas dod labumu visiem pilsoņiem. Mehānismam būtu jācenšas palīdzēt Moldovai sasniegt vispārīgos mērķus un digitalizācijas mērķrādītājus, kas attiecas uz Savienību. Kā Komisija norādījusi 2023. gada 15. jūnija paziņojumā “5G kiberdrošības rīkkopas ieviešana”, 5G kiberdrošības rīkkopai būtu jākalpo par atsauci, pēc kuras būtu jāvadās, piešķirot Savienības finansējumu, lai nodrošinātu reģiona digitālās infrastruktūras projektu drošību, noturību un integritātes aizsardzību.
- (12) Atbalsts no mehānisma būtu jāsniedz, lai tiktu sasniegti vispārīgie un konkrētie mērķi, un tas būtu jāpiešķir, pamatojoties uz noteiktiem kritērijiem un atbilstoši skaidriem maksājuma nosacījumiem. Šie vispārīgie un konkrētie mērķi būtu jāīsteno savstarpēji pastiprinošā veidā. Mehānismam būtu jāatbalsta paplašināšanās process, paātrinot saskaņošanu ar Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politiku un praksi (*acquis*) ceļā uz iestāšanos Savienībā, jāpaātrina Moldovas pakāpeniska integrācija Savienības vienotajā tirgū un jāpaātrina tās sociālekonomiskā konverģence ar Savienību. Mehānismam arī būtu jāveicina labas kaimiņattiecības.
- (13) Papildus sociālekonomiskās konverģences veicināšanai mehānismam būtu arī jāpalīdz paātrināt reformas, kas saistītas ar paplašināšanās procesa pamatjautājumiem, tai skaitā tiesiskumu, pamattiesībām, cita starpā bēgļu tiesībām, pie minoritātēm piederību personu, arī nacionālo minoritāšu un romu, tiesībām, kā arī lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (LGBTI) tiesībām. Tam būtu arī jāuzlabo demokrātisko iestāžu un valsts pārvaldes iestāžu darbība, publiskais iepirkums, valsts atbalsta kontrole un publisko finanšu pārvaldība, cīņa pret visu veidu korupciju un organizēto

noziedzību, kvalitatīva izglītība un apmācība, kā arī nodarbinātības politika, valsts zaļās pārkārtošanās, klimata un vides mērķi.

- (14) Šim mehānismam būtu jāpalīdz Moldovai sagatavoties dalībai Savienībā saskaņā ar esošo paplašināšanās metodiku³.
- (15) Mehānismam būtu jāpapildina pašreizējais ekonomikas un finanšu dialogs, neapdraudot tā darbības jomu, un tādējādi jāuzlabo ekonomiskā integrācija un gatavošanās Savienības ekonomikas politikas daudzpusējai uzraudzībai.
- (16) Mehānismam būtu jāveicina efektīvas attīstības principi, ievērojot papildināmību ar citām Savienības programmām un instrumentiem sniegto atbalstu un izvairoties no šīs regulas ietvaros sniegtās palīdzības dublēšanās ar citu palīdzību, arī no eksporta un attīstības finansējuma sastāvošām integrētām finanšu paketēm, ko sniegusi Savienība, dalībvalstis, trešās valstis, daudzpusējas un reģionālas organizācijas un struktūras.
- (17) Saskaņā ar iekļaujošas partnerības principu Komisijai būtu jācenšas nodrošināt, ka ar attiecīgajām Moldovas ieinteresētajām personām, arī sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tiek pienācīgi veikta apspriešanās un ka tām ir savlaicīga piekļuve attiecīgajai informācijai, lai tās varētu uzņemties jēgpilnu lomu programmu izstrādē un īstenošanā un saistītajos uzraudzības procesos.
- (18) Lai atbalstītu šā mehānisma mērķus un stiprinātu Moldovas attiecīgās spējas īstenot reformu programmu, būtu jāsniedz tehniskā palīdzība, kā arī pārrobežu sadarbības palīdzība.
- (19) Mehānismam būtu jānodrošina saskaņotība ar Savienības ārējās darbības vispārīgajiem mērķiem, kas noteikti LES 21. pantā, tai skaitā pamattiesību ievērošana, kas paredzēta Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, un jāatbalsta šie mērķi. Tam jo īpaši būtu jānodrošina cilvēktiesību aizsardzība un veicināšana un tiesiskums.
- (20) Mehānismam būtu jāveicina inovācija, pētniecība un akadēmisko iestāžu un nozaru sadarbība nolūkā atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, veicinot vietējo rūpniecību un īpašu uzsvaru liekot uz vietējiem mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem.
- (21) Moldovai būtu jāapliecina ticama apņemšanās ievērot Eiropas vērtības, arī pieskaņojoties Savienības kopējai ārpolitikai un drošības politikai, tai skaitā Savienības ierobežojošajiem pasākumiem.
- (22) Mehānisma īstenošanā būtu jāņem vērā Savienības stratēģiskā autonomija, kā arī Savienības un tās dalībvalstu stratēģiskās intereses un vērtības, uz kuru pamata dibināta Savienība.
- (23) Mehānisma ietvaros veiktajām darbībām būtu jāveicina virzība uz Savienības sociālajiem, klimata un vides standartiem un jāatbalsta virzība uz Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem un Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencijā par klimata pārmaiņām pieņemto Parīzes nolīgumu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bioloģisko daudzveidību un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par cīņu pret pārtuksnešošanos īstenošanu, un tām nevajadzētu veicināt vides degradāciju vai radīt kaitējumu videi vai klimatam. Mehānisma finansētajiem pasākumiem būtu jāatbilst Moldovas enerģētikas un klimata plāniem, to nacionāli noteiktajam devumam un vārienīgajam mērķim līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Mehānismam būtu jāveicina klimata pārmaiņu mazināšana un

³ COM(2020) 57 final.

spējas pielāgoties to negatīvajai ietekmei un būtu jāveicina klimatnoturība. Konkrētāk, ar mehānisma finansējumu būtu jāveicina pārkārtošanās uz dekarbonizētu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu aprites ekonomiku.

- (24) Šīs regulas īstenošanā būtu jāievēro līdztiesības un nediskriminācijas principi, kas sīkāk aprakstīti līdztiesības savienības stratēģijās. Tai būtu jāveicina un jāvirza dzimumu līdztiesība un integrēta pieeja dzimumu līdztiesības nodrošināšanai, jānodrošina sieviešu jēgpilna līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesos un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm un meitenēm un jātiecas aizsargāt un veicināt sieviešu un meiteņu tiesības, kā arī novērst un apkarot vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, ņemot vērā attiecīgos ES dzimumu līdztiesības rīcības plānus un attiecīgos Padomes secinājumus un starptautiskās konvencijas. Turklāt regula būtu jāīsteno, pilnībā ievērojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru, arī attiecībā uz bērnu aizsardzību un darba tiesībām. Mehānisma īstenošanai būtu jāatbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām un tās protokolam, turklāt būtu jānodrošina tā investīciju un tehniskās palīdzības piekļūstamība saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/882.
- (25) Atspoguļojot Eiropas zaļo kursu, kas ir Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija, un to, cik svarīgi ir virzīties uz klimata un biodaudzveidības mērķiem saskaņā ar iestāžu nolīgumā ietvertajām saistībām, mehānismam būtu jāpalīdz sasniegt kopējais mērķis – 30 % Savienības budžeta izdevumu atvēlēt klimata mērķu atbalstam un 7,5 % 2024. gadā un 10 % 2026. un 2027. gadā atvēlēt biodaudzveidības mērķiem. Klimata mērķiem būtu jāatvēl vismaz 37 % neatmaksājamā finansiālā atbalsta, ieskaitot uzkrājumus, kas sniegts investīciju projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu (*NIP*), kas ir viena no reģionālajām investīciju platformām, kuras minētas Regulas (ES) 2021/947⁴ 32. pantā. Minētā summa būtu jāaprēķina, izmantojot Rio marķierus saskaņā ar pienākumu ziņot ESAO par ES starptautisko finansējumu klimata jomā, kā arī citiem starptautiskiem nolīgumiem vai satvariem. Jau 2025. gada jūnijā ES klimata koeficienti, kas piemērojami visās 2021.–2027. gada daudzgadu finansēšanas shēmas (DFS) programmās un izklāstīti Komisijas dienestu darba dokumentā “Klimata integrēšanas arhitektūra 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmā” (SWD(2022) 225), tiks piemēroti arī klimata izdevumiem DFS 6. izdevumu kategorijā (“Kaimiņattiecības un pasaule”). Lai reģionā nodrošinātu konsekventu ziņošanu par klimatu, mehānisms tiks saskaņots ar pieeju, kas izmantota citos 6. izdevumu kategorijas instrumentos. Ar mehānismu būtu jāatbalsta darbības, kurās pilnībā ievēro Savienības klimata un vides standartus un prioritātes un principu “nenodarīt būtisku kaitējumu” Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2020/852 17. panta nozīmē (6).
- (26) Projektus apstiprina *NIP* pēc tam, kad tos ir novērtējusi Komisija, un pēc tam, kad dalībvalstis ir sniegušas pozitīvu atzinumu *NIP* padomē.
- (27) Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm un Moldovu būtu jānodrošina atbilstība, saskaņotība, konsekvence un papildināmība, lielāka pārredzamība un pārskatatbildība palīdzības sniegšanā, arī ieviešot pienācīgas iekšējās kontroles sistēmas un krāpšanas apkarošanas politiku. Atbalsts no mehānisma būtu jādara pieejams ar priekšnosacījumu, ka Moldova atbalsta un ievēro iedarbīgus demokrātiskos mehānismus, tai skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu, brīvas un taisnīgas

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2024/2509 (2024. gada 23. septembris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, OV L 239, 26.9.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

vēlēšanas, plurālistiskus medijus, neatkarīgas tiesu iestādes un tiesiskumu, un garantē visu saistību ievērošanu cilvēktiesību jomā, arī pie minoritātēm piederīgo personu tiesību jomā.

- (28) Mehānisms būtu jāatbalsta ar līdzekļiem no Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta “Eiropa pasaulē” 420 miljonu EUR apmērā un ne vairāk kā 1500 miljonu EUR apmērā aizdevumu veidā laikposmā no 2025. līdz 2027. gadam. Šai summai būtu jāsedz uzkrājumi 9 % apmērā, kas vajadzīgi aizdevumiem 135 miljonu EUR apmērā, atbalsts, ko Savienība sniedz projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar *NIP*, kā minēts 18. panta 2. punktā, un papildu atbalsts, arī atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehniskajai palīdzībai. Neatmaksājamais atbalsts būtu jāfinansē no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Būtu jāpieņem visi Regulas (ES) 2021/947 noteikumi, ja vien šajā regulā nav norādīts citādi. Ierosinātais mehānisms ir veidots ļoti līdzīgi Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismam.
- (29) Lēmumi par 19. panta 3. punktā minēto izmaksāšanu attiecībā uz atbalstu aizdevumu veidā būtu jāpieņem laikposmā no 2025. gada 1. janvāra līdz 2029. gada 30. jūnijam. Šis galīgais datums ietver laiku, kas Komisijai vajadzīgs, lai izvērtētu attiecīgo maksājuma nosacījumu sekmīgu izpildi un pieņemtu turpmāko lēmumu par līdzekļu izmaksāšanu.
- (30) Lai maksimāli palielinātu Savienības finansiālā atbalsta spēju piesaistīt papildu investīcijas un nodrošinātu Savienības kontroli pār izdevumiem, investīcijas, ar kurām atbalsta reformu programmas īstenošanu, būtu jāveic, izmantojot *NIP*. Vismaz 25 % no Moldovai izmaksātās aizdevuma summas tai būtu jādara pieejami investīciju projektiem, kas apstiprināti *NIP*. Tas papildina neatmaksājamo atbalstu, ko Savienība sniedz šiem projektiem.
- (31) No šā mehānisma piešķirto aizdevumu radītajām finansiālajām saistībām nevajadzētu būt ietvertām Ārējās darbības garantijas summā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/947 31. panta 4. punkta nozīmē.
- (32) Šai regulai būtu jāpieņem horizontālie finanšu noteikumi, ko, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 322. pantu, pieņēmuši Eiropas Parlaments un Padome. Minētie noteikumi ir izklāstīti Regulā (ES, *Euratom*) 2024/2509 un nosaka it īpaši procedūru budžeta izveidei un izpildei tiešā un netiešā pārvaldībā, izmantojot dotācijas, iepirkumu, finansiālo palīdzību, finansējuma apvienošanas darbības un ārējo ekspertu izdevumu atlīdzināšanu, kā arī paredz finanšu dalībnieku atbildības pārbaudes.
- (33) Attiecīgā gadījumā būtu jāparedz kvalificēšanās ierobežojumi mehānisma atbalsta piešķiršanas procedūrās, ņemot vērā darbības specifiku vai gadījumos, kad darbība ietekmē drošību vai sabiedrisko kārtību.
- (34) Lai nodrošinātu mehānisma efektīvu īstenošanu, arī Moldovas integrācijas Eiropas vērtības ķēdēs veicināšanu, visām piegādēm un materiāliem, ko finansē un iepērk saskaņā ar šo mehānismu, vajadzētu būt no dalībvalstīm, Moldovas, kandidātvalstīm un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējām pusēm, un valstīm, kuras Moldovai sniedz tāda līmeņa atbalstu, kas ir salīdzināms ar to, kuru sniedz Savienība, ņemot vērā to ekonomikas lielumu, un kurām Komisija ir noteikusi savstarpēju piekļuvi ārējai palīdzībai Moldovas teritorijā, izņemot gadījumus, kad piegādes un materiālus nevar iegūt ar saprātīgiem nosacījumiem nevienā no minētajām valstīm.

- (35) Ar Moldovu būtu jānoslēdz mehānisma nolīgums, kurā būtu izklāstīti Savienības un Moldovas finansiālās sadarbības principi un norādīti nepieciešamie mehānismi, kas attiecas uz mehānisma ietvaros piešķirtā Savienības finansējuma kontroli, pārraudzību, uzraudzību, izvērtēšanu, ziņošanu par to un revīziju, noteikumi par nodokļiem, nodevām un maksām un pasākumi, ar kuriem paredzēts novērst, atklāt, izmeklēt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus. Pēc tam ar Moldovu būtu jānoslēdz arī aizdevuma līgums, kurā izklāstīti konkrēti noteikumi par aizdevumu veidā sniegtā finansējuma pārvaldību un īstenošanu. Gan mehānisma nolīgums, gan arī aizdevuma līgums pēc pieprasījuma būtu jānosūta Eiropas Parlamentam un Padomei.
- (36) Mehānisma nolīgumā būtu jāparedz pienākums Moldovai nodrošināt, ka saskaņā ar Savienības datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem tiek vākti un darīti pieejami atbilstīgi dati par personām un struktūrām, kas saņem finansējumu reformu programmas īstenošanai, cita starpā informācija par faktiskajiem īpašniekiem.
- (37) Mehānisma īstenošanas pamatā Moldovā vajadzētu būt saskanīgu un prioritārā secībā sakārtotu mērķorientētu reformu un ar investīcijām saistītu prioritāšu kopumam ("reformu programma"), kas nodrošina skaidri formulētu iekļaujošas ilgtspējīgas sociālekonomiskās izaugsmes veicināšanas satvaru, kurš ir saskaņots ar prasībām, kas jāizpilda, lai pievienotos Savienībai, un paplašināšanās procesa pamatjautājumiem. Reformu programma būs visaptverošs satvars šā mehānisma mērķu sasniegšanai. Reformu programma būtu jāsaprot, pastāvīgi apspriežoties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, arī sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuru devums būtu tajā jāatspoguļo. Savienības atbalsta izmaksāšanai vajadzētu būt atkarīgai no tā, vai ir ievēroti maksājuma nosacījumi, un no reformu programmā izklāstīto reformu īstenošanā panāktā progresā, kas ir izmērāms un ko novērtē un oficiāli apstiprina Komisija. Līdzekļu izmaksāšana būtu attiecīgi jāstrukturē, atspoguļojot mehānisma mērķus.
- (38) Reformu programmā būtu jāiekļauj mērķorientēti reformu pasākumi un prioritārās investīciju jomas, kā arī maksājuma nosacījumi, kas formulēti kā izmērāmi kvalitatīvi un kvantitatīvi soļi, kuri atspoguļo apmierinošu progresu pasākumu īstenošanā vai šo pasākumu izpildē, un šo pasākumu īstenošanas grafiks. Reformu programmā būtu jāiekļauj arī provizorisks saraksts ar plānotajiem investīciju projektiem, ko paredzēts īstenot saskaņā ar NIP. Būtu jāieplāno, ka šie soļi tiks īstenoti ne vēlāk kā līdz 2027. gada 31. decembrim, lai gan vajadzētu būt iespējai pasākumus, uz kuriem šie soļi attiecas, kopumā pabeigt vēlāk nekā 2027. gadā, bet ne vēlāk kā līdz 2028. gada 31. decembrim. Reformu programmā būtu jāiekļauj skaidrojums par Moldovas sistēmu, ar kuru tiks rezultatīvi novērtēti, atklāti un laboti pārkāpumi, korupcija, arī korupcija augstā līmenī, krāpšana un interešu konflikti saistībā ar mehānisma ietvaros piešķirto līdzekļu izmantošanu, un par kārtību, kā novērst no mehānisma piešķirtā finansējuma dublēšanos ar finansējumu, kas piešķirts no citām Savienības programmām vai ko piešķirušī citi līdzekļu devēji.
- (39) Reformu programmā būtu jāiekļauj skaidrojums par to, kā pasākumi veicinās klimata un vides mērķu sasniegšanu un principa "nenodarīt būtisku kaitējumu" un digitālās pārveides īstenošanu.
- (40) Reformu programmā iekļautajiem pasākumiem būtu jāveicina publisko finanšu pārvaldības un kontroles sistēmas efektivitātes uzlabošanās, cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, nodokļu apiešanu, nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu un

organizēto noziedzību un rezultatīva sistēma valsts atbalsta kontrolei, lai nodrošinātu godīgus nosacījumus visiem uzņēmumiem.

- (41) Reformu programmā būtu jāiekļauj šādu sistēmu apraksts, kā arī konkrēti soļi saistībā ar 32. nodaļu, lai palīdzētu Moldovai tās revīzijas un kontroļu prasības saskaņot ar Savienības standartiem. Ja līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā ir ietverts ar 32. nodaļu saistīts solis, kas minēts 19. panta 2. punktā, Komisija nevar pieņemt lēmumu, ar ko atļauj līdzekļu izmaksāšanu, ja vien tā šādu soli nav novērtējusi pozitīvi.
- (42) Mehānisma nolīgumam būtu arī jāietver rādītāji, ar kuriem novērtē virzību uz šajā regulā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanu. Šiem rādītājiem būtu jābalstās uz starptautiski atzītiem rādītājiem. Rādītājiem pēc iespējas būtu jāskaidro arī ar galvenajiem snieguma rādītājiem, kuri iekļauti Komisijas Īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina reformu programmas Rietumbalkāniem saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449, un EFIA+ rezultātu mērīšanas sistēmā. Rādītājiem vajadzētu būt būtiskiem, atzītiem, ticamiem, vienkāršiem un stabiliem.
- (43) Komisijai reformu programma būtu jānovērtē, balstoties uz šajā regulā iekļauto kritēriju sarakstu. Lai nodrošinātu vienādus nosacījumus šīs regulas īstenošanai, būtu jāpiešķir Komisijai īstenošanas pilnvaras apstiprināt šo reformu programmu Komisijai būs pienācīgi jāņem vērā Padomes Lēmums 2010/427/ES (11) un attiecīgā gadījumā – Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) līdzdalība.
- (44) Darba programmai Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 110. panta 2. punkta nozīmē, kas pieņemta saskaņā ar attiecīgajiem Regulas (ES) 2021/947 noteikumiem, būtu jāaptver summas, kuras finansē no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- (45) Ņemot vērā mehānisma īstenošanā nepieciešamo elastīgumu, Moldovai vajadzētu būt iespējai iesniegt Komisijai pamatotu lūgumu grozīt īstenošanas lēmumu, ja reformu programma, arī attiecīgie maksājuma nosacījumi, objektīvu apstākļu dēļ vairs daļēji vai nemaz nav izpildāma. Moldovai vajadzētu būt iespējai iesniegt pamatotu lūgumu grozīt reformu programmu, tai skaitā attiecīgā gadījumā ierosināt papildinājumus. Komisijai vajadzētu būt iespējai grozīt īstenošanas lēmumu.
- (46) Mehānisma nolīgumā būtu jāparedz pienākums Moldovai nodrošināt, ka saskaņā ar Savienības datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem tiek vākti un darīti pieejami atbilstīgi dati par personām un subjektiem, kas saņem finansējumu reformu programmu īstenošanai, cita starpā informācija par faktiskajiem īpašniekiem. Finansiālo atbalstu reformu programmas īstenošanai vajadzētu būt iespējams sniegt aizdevuma veidā. Ņemot vērā Moldovas finansējuma vajadzības, ir lietderīgi organizēt finansiālo palīdzību saskaņā ar Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 224. pantā paredzēto diversificētas finansēšanas stratēģiju, kas tajā noteikta kā atsevišķa finansēšanas metode; paredzams, ka tas uzlabos Savienības obligāciju likviditāti un Savienības emisijas pievilcību un rentabilitāti.
- (47) Ir atbilstoši izsniegt Moldovai aizdevumus ar ļoti izdevīgiem noteikumiem uz laiku, kas nepārsniedz 40 gadus, un pamatsummas atmaksu sākt ne agrāk kā 2034. gadā.
- (48) Tā kā finanšu risks, kas saistīts ar atbalstu, kurš no šā mehānisma aizdevumu veidā sniegts Moldovai, ir līdzīgs finanšu riskam, kas saistīts ar Regulas (ES) 2021/947 ietvaros veiktajām aizdevumu operācijām, uzkrājumi to finanšu saistību segšanai, kas izriet no šīs regulas ietvaros sniegtajiem aizdevumiem, būtu jāveido ar likmi 9 % saskaņā ar Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 214. pantu, un šie uzkrājumi būtu

jāiegūst no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

- (49) Lai Moldovai būtu sākuma finansējums pirmo reformu īstenošanai, tai priekšfinansējuma veidā vajadzētu būt pieejamiem līdz 7 % no kopējās šā mehānisma ietvaros nodrošinātās summas pēc tam, kad atskaitīts papildu atbalsts, arī atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehniskā palīdzība, un uzkrājumi aizdevumiem, ar noteikumu, ka finansējums ir pieejams un ka ir izpildīti priekšnosacījumi, kas piemērojami atbalsta saņemšanai no mehānisma.
- (50) Ir svarīgi nodrošināt, lai Savienības atbalsta sniegšana Moldovai būtu gan elastīga, gan plānojama. Moldovai reizi sešos mēnešos būtu jāiesniedz pienācīgi pamatots līdzekļu izmaksāšanas pieprasījums ne vēlāk kā divus mēnešus pēc plānotās soļu izpildes grafika, kas noteikts Komisijas īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina reformu programmu. Tālab līdzekļi no mehānisma būtu jāizmaksā saskaņā ar noteiktu grafiku reizi pusgadā – ar noteikumu, ka finansējums ir pieejams –, pamatojoties uz Moldovas iesniegtu pieprasījumu izmaksāt līdzekļus un pēc tam, kad Komisija ir pārliecinājusies, ka ir apmierinoši izpildīti gan vispārīgie nosacījumi, kas saistīti ar makrofinansiālo stabilitāti, pareizu publisko finanšu pārvaldību, pārredzamību un budžeta pārraudzību, gan attiecīgie maksājuma nosacījumi. Ja kāds maksājuma nosacījums netiek izpildīts saskaņā ar indikatīvo grafiku, kas noteikts lēmumā, ar kuru apstiprina reformu programmu, Komisija saskaņā ar daļēju maksājumu metodiku varētu pilnībā vai daļēji aizturēt to līdzekļu izmaksu, uz kuru attiecas konkrētais nosacījums. Atbilstošo aizturēto līdzekļu izmaksa varētu notikt nākamajā līdzekļu izmaksāšanas periodā un ne vēlāk kā 12 mēnešus pēc indikatīvajā grafikā noteiktā sākotnējā termiņa, ar noteikumu, ka ir izpildīti maksājuma nosacījumi. Pirmajā īstenošanas gadā šis termiņš būtu jāpagarina līdz 24 mēnešiem no sākotnējā negatīvā novērtējuma.
- (51) Atkāpjoties no Finanšu regulas 116. panta 2. un 5. punkta, ir atbilstoši noteikt, ka termiņu iemaksu veikšanai valsts budžetā sāk skaitīt no datuma, kad paziņots lēmums, ar ko atļauj izmaksāt līdzekļus Moldovai, un atbrīvot Komisiju no kavējuma procentu maksāšanas Moldovai.
- (52) Komisijai pēc Eiropas Parlamenta pieprasījuma budžeta izpildes apstiprinājuma procedūrā būtu jāsniedz detalizēta informācija par Savienības budžeta izpildi šajā mehānismā, it īpaši par veiktajām revīzijām, arī konstatētajām nepilnībām un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem, un attiecībā uz projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*, attiecīgā gadījumā arī par Moldovas līdzfinansējuma summu, kā arī par citiem iemaksu avotiem, tai skaitā no citiem Savienības finansēšanas instrumentiem.
- (53) Saistībā ar Savienības ierobežojošajiem pasākumiem, kas pieņemti, pamatojoties uz LES 29. pantu un LESD 215. pantu, finansējumu un ekonomikas resursus nedrīkst ne tieši, ne netieši darīt pieejamus juridiskajām personām, subjektiem vai struktūrām, pret ko vērš ierobežojošus pasākumus, vai izmantot par labu tām. Tāpēc šādiem subjektiem, pret ko vērš ierobežojošus pasākumus, un subjektiem, kuri tiem pieder vai kurus tie kontrolē, nebūtu jāsaņem mehānisma atbalsts.
- (54) Pārredzamības un pārskatatbildības labad Moldovai būtu jāpublicē dati par galasaņēmējiem, kuri reformu un investīciju īstenošanai mehānisma ietvaros saņem finansējuma summas, kas kopumā pārsniedz 50 000 EUR ekvivalentu.
- (55) Saskaņā ar Regulu (ES, *Euratom*) 2024/2509, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 (13) un Padomes Regulām (EK, *Euratom*) Nr. 2988/95

- (14), (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 (15) un (ES) 2017/1939 (16) Savienības finanšu intereses jāaizsargā, piemērojot samērīgus pasākumus, ieskaitot pasākumus, kas attiecas uz pārkāpumu, krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un dubultas finansēšanas novēršanu, atklāšanu, labošanu un izmeklēšanu un zaudēto, kļūdaini izmaksāto vai nepareizi izmantoto līdzekļu atgūšanu.
- (56) Konkrēti, saskaņā ar Regulām (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 un (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) vajadzētu būt iespējai veikt administratīvu izmeklēšanu, ieskaitot pārbaudes un inspekcijas uz vietas, lai noteiktu, vai ir notikusi krāpšana, korupcija vai jebkāda cita nelikumīga darbība, kas ietekmē Savienības finanšu intereses.
- (57) Saskaņā ar Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 129. pantu cita starpā trešām personām, kas iesaistītas Savienības līdzekļu īstenošanā, būtu jāpiešķir nepieciešamās tiesības un piekļuve Komisijai, *OLAF*, Eiropas Revīzijas palātai un attiecīgā gadījumā Eiropas Prokuratūrai (*EPPO*).
- (58) Komisijai būtu jānodrošina, ka mehānisma ietvaros tiek iedarbīgi aizsargātas Savienības finanšu intereses. Ņemot vērā to, ka Moldovai finansiālā palīdzība tiek sniegta jau ilgu laiku, arī netiešās pārvaldības režīmā, un to, ka tā pakāpeniski pieskaņojas Savienības iekšējās kontroles standartiem un praksei, Komisijai būtu jāvar lielā mērā paļauties uz Moldovas iekšējās kontroles un krāpšanas novēršanas sistēmu darbību. Konkrēti, Komisija un *OLAF*, un attiecīgā gadījumā *EPPO* bez kavēšanās būtu jāinformē par visām aizdomām par pārkāpumiem, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktiem, kas ietekmē no mehānisma piešķirto līdzekļu īstenošanu.
- (59) Moldovai būtu arī nekavējoties jāziņo Komisijai par pārkāpumiem, arī krāpšanu, par kuriem ir saņemta primārā administratīvā vai tiesas konstatācija, un tā jāinformē par administratīvo un tiesas procesu gaitu. Lai pieskaņotos labai praksei dalībvalstīs, šī ziņošana būtu jāveic elektroniski, izmantojot Komisijas izveidoto Pārkāpumu pārvaldības sistēmu.
- (60) Moldovai būtu jāizveido uzraudzības sistēma, kurā iekļautā informācija tiktu izmantota pusgada ziņojumā par tās reformu programmā paredzēto maksājuma nosacījumu izpildi, kas pievienots pusgada pieprasījumam izmaksāt līdzekļus. Moldovai būtu jāvēl un jādara pieejami dati un informācija, kurus izmantojot var novērst, atklāt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus, kas saistīti ar mehānisma atbalstītajiem pasākumiem.
- (61) Komisijai būtu jānodrošina, ka tiek ieviesti skaidri uzraudzības mehānismi un neatkarīgi izvērtēšanas mehānismi, lai nodrošinātu efektīvu pārskatatbildību un pārredzamību Savienības budžeta īstenošanā un nodrošinātu efektīvu novērtējumu par virzību uz šīs regulas mērķu sasniegšanu.
- (62) Komisijai būtu jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojums par progresu, kas panākts šīs regulas mērķu sasniegšanā.
- (63) Komisijai pēc mehānisma īstenošanas beigām būtu jāveic mehānisma izvērtējums.
- (64) Moldovai būtu jāatbalsta brīvi plurālistiski mediji, kas uzlabo un veicina izpratni par Savienības vērtībām un priekšrocībām un pienākumiem, ko rada iespējamā dalība Savienībā, un tai pašā laikā izlēmīgi jārīkojas, lai apkarotu ārvalstu īstenotu informācijas manipulāciju un iejaukšanos. Tai būtu arī jānodrošina proaktīva, skaidra un konsekventa saziņa ar sabiedrību, arī par Savienības atbalstu. Savienības finansējuma saņēmējiem būtu aktīvi jāatzīst Savienības finansējuma izcelsme un

jānodrošina Savienības finansējuma pamanāmība saskaņā ar ES ārējo darbību ziņošanas un pamanāmības rokasgrāmatu.

- (65) Mehānisms būtu jāīsteno, arī veicot labāku stratēģisko komunikāciju un publisko diplomātiju nolūkā popularizēt Savienības vērtības un uzsvērt Savienības atbalsta pievienoto vērtību.
- (66) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionālītātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.
- (67) Lai būtu iespējams Moldovai laikus un bez turpmākas kavēšanās piešķirt finansējumu, šai regulai būtu jāstājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO REGULU.

I NODAĻA

Vispārīgi noteikumi

1. pants

Priekšmets

- 1. Ar šo regulu izveido Moldovas reformu un izaugsmes mehānismu laikposmam no 2025. līdz 2027. gadam (“mehānisms”).
- 2. Regula palīdz Moldovai īstenot ar ES saistītas reformas, it īpaši iekļaujošas un ilgtspējīgas sociālekonomiskās reformas un reformas saistībā ar paplašināšanās procesa pamatjautājumiem, kas ir saskanīgas ar Savienības vērtībām, kā arī nodrošina investīcijas, lai Moldova varētu īstenot savu reformu programmu.
- 3. Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, mehānisma īstenošanai piemēro Regulā (ES) 2021/947 izklāstītos noteikumus.

2. pants

Definīcijas

Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

- (1) “Moldova” ir Moldovas Republika;
- (2) “mehānisma nolīgums” ir Komisijas un Moldovas starpā noslēgta vienošanās, kurā ir noteikti principi, saskaņā ar kuriem šīs regulas ietvaros notiek Moldovas un Komisijas finansiālā sadarbība; šī vienošanās ir finansēšanas nolīgums Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 114. panta 2. punkta nozīmē;
- (3) “paplašināšanās politikas satvars” ir Eiropadomes un Padomes noteiktais šīs regulas īstenošanas vispārīgais politikas satvars, kas ietver pārskatīto paplašināšanās metodiku, nolīgumus, ar ko izveido juridiski saistošas attiecības ar Moldovu, attiecīgā gadījumā – sarunu programmas, kas reglamentē pievienošanās sarunas ar

kandidātvalstīm, kā arī Eiropas Parlamenta rezolūcijas, Komisijas attiecīgos paziņojumus, tai skaitā attiecīgā gadījumā par tiesiskumu, un Komisijas un Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos kopīgos paziņojumus;

- (4) “aizdevuma līgums” ir Savienības un Moldovas starpā noslēgta vienošanās, kurā paredzēti nosacījumi, kas piemērojami no mehānisma sniegtajam atbalstam aizdevuma veidā;
- (5) “reformu programma” ir visaptverošs, saskanīgs un prioritārs mērķorientētu reformu un prioritāro investīciju jomu kopums Moldovai, kurā noteikti arī maksājuma nosacījumi, kas atspoguļo apmierinošu progresu saistīto pasākumu īstenošanā vai šo pasākumu izpildi, un indikatīvs šo pasākumu īstenošanas grafiks;
- (6) “pasākumi” ir reformas un investīcijas, kā izklāstīts III nodaļā paredzētajā reformu programmā;
- (7) “maksājuma nosacījumi” ir līdzekļu izmaksāšanas nosacījumi, kas formulēti kā novērojami un izmērāmi kvalitatīvi vai kvantitatīvi soļi, kuri Moldovai jāizpilda, kā izklāstīts III nodaļā paredzētajā reformu programmā;
- (8) “finansējuma apvienošanas darbība” ir Savienības budžeta atbalstīta darbība, kura no Savienības budžeta finansēta neatmaksājama atbalsta veidus apvieno ar attīstības vai citu publisko finanšu iestāžu, arī eksporta kredīta aģentūru, vai komerciālu finanšu iestāžu un investoru sniegta atmaksājama atbalsta veidiem;
- (9) “galasaņēmējs” ir persona vai subjekts, kas saņem finansējumu no mehānisma; attiecībā uz finansējuma daļu, kas darīta pieejama kā finansiālā palīdzība, galasaņēmējs būs Moldovas Valsts kase; attiecībā uz finansējuma daļu, kas darīta pieejama ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas starpniecību, galasaņēmējs būs darbuzņēmējs vai apakšuzņēmējs, kas īsteno investīciju projektu;
- (10) “nenodarīt būtisku kaitējumu” nozīmē attiecīgi neatbalstīt vai neveikt saimnieciskas darbības, kas būtiski kaitē kādam vides mērķim Regulas (ES) 2020/852 17. panta nozīmē;
- (11) “Kaimiņattiecību politikas investīciju platforma” ir viena no reģionālajām investīciju platformām, kas minētas Regulas (ES) 2021/947 32. pantā.

3. pants

Mehānisma mērķi

1. Mehānisma vispārīgie mērķi ir:

- (a) atbalstīt paplašināšanās procesu, paātrinot pieskaņošanos Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politikai un praksei (*acquis*), ko valsts panāk, pieņemot un īstenojot reformas nolūkā nākotnē kļūt par Savienības dalībvalsti;
- (b) atbalstīt Moldovas pakāpenisku integrāciju Savienības vienotajā tirgū;
- (c) paātrināt Moldovas ekonomikas sociālekonomisko konvergenci ar Savienību;
- (d) veicināt labas kaimiņattiecības, kā arī tiešus personiskus kontaktus.

2. Mehānisma konkrētie mērķi ir:

- (a) vēl vairāk nostiprināt paplašināšanās procesa pamatjautājumus, tai skaitā tiesiskumu un pamattiesības, demokrātisku iestāžu darbību, arī depolarizāciju, valsts pārvaldi, un izpildīt ekonomiskos kritērijus; tas paredz arī veicināt neatkarīgu tiesu sistēmu, stiprināt drošību un stabilitāti, stiprināt cīņu pret krāpšanu un visu veidu korupciju, arī korupciju augstā līmenī, un nepotismu, organizēto noziedzību, pārrobežu noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā arī terorisma finansēšanu, nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu nodokļu jomā un nodokļu apiešanu; palielināt starptautisko tiesību ievērošanu; stiprināt mediju brīvību un neatkarību un akadēmisko brīvību; apkarot naida runu; veicināt pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi, veicināt sociālo dialogu; veicināt dzimumu līdztiesību, integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm, nediskrimināciju un iecietību, nodrošināt un stiprināt bēgļu un pie minoritātēm piederīgo personu, arī nacionālo minoritāšu un romu, kā arī lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu tiesību ievērošanu;
- (b) virzīties uz Moldovas pilnīgu piesaņošanas Savienības kopējai ārpolitikai un drošības politikai (KĀDP), arī Savienības ierobežojošiem pasākumiem;
- (c) apkarot dezinformāciju un ārvalstu īstenotu informācijas manipulācijas un iejaukšanos, kas vērsta pret Savienību un tās vērtībām;
- (d) virzīties uz vīzu politikas saskaņošanu ar Savienību;
- (e) stiprināt valsts pārvaldes efektivitāti, veidot spējas un ieguldīt Moldovas administratīvajā personālā; nodrošināt piekļuvi informācijai, publisko kontroli un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanas procesos; atbalstīt pārredzamību, pārskatatbildību, strukturālas reformas un labu pārvaldību visos līmeņos, arī attiecībā uz to uzraudzības un izmeklēšanas pilnvarām publisko līdzekļu sadales un pieejamības jomā, kā arī publisko finanšu pārvaldības, publiskā iepirkuma un valsts atbalsta kontroles jomā; atbalstīt iniciatīvas un struktūras, kas iesaistītas starptautiskā tiesiskuma atbalstīšanā un izpildes panākšanā Moldovas teritorijā;
- (f) paātrināt Moldovas pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu un iekļaujošu ekonomiku, kas spēj izturēt konkurenciāla tirgus spiedienu, kuru rada Savienības vienotais tirgus, un pāreju uz stabilu investīciju vidi, kā arī mazināt tās stratēģisko atkarību;
- (g) veicināt Moldovas ekonomisko integrāciju Savienības vienotajā tirgū, it īpaši palielinot tirdzniecības un investīciju plūsmas un nodrošinot noturīgas vērtību ķēdes;
- (h) atbalstīt labāku integrāciju Savienības vienotajā tirgū ar labāku un ilgtspējīgu savienotību atbilstīgi Eiropas komunikāciju tīkliem, lai veicinātu labas kaimiņattiecības, kā arī tiešus personiskus kontaktus;
- (i) paātrināt iekļaujošu un ilgtspējīgu zaļo pārkārtošanos uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, kas atbilst Parīzes nolīgumam un zaļajam kursam un aptver visas ekonomikas nozares, it īpaši enerģētiku, arī pāreju uz dekarbonizētu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu aprites ekonomiku, vienlaikus nodrošinot, ka investīcijās tiek ievērots princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”;
- (j) sekmēt digitālo pārveidi un digitālās prasmes kā ilgtspējīgas attīstības un iekļaujošas izaugsmes veicinātājas;
- (k) veicināt inovāciju, pētniecību un akadēmisko iestāžu un nozaru sadarbību nolūkā atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, sekmējot vietējo rūpniecību un īpašu uzsvāru

liekot uz vietējiem mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem;

- (l) veicināt kvalitatīvu izglītību, apmācību, pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi visos līmeņos, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem, arī risinot jauniešu bezdarba problēmu, novēršot intelektuālā darbaspēka emigrāciju un atbalstot neaizsargātas kopienas, to skaitā bēgļus, un atbalstīt nodarbinātības politiku, arī darba tiesības, saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru, un apkarot nabadzību.

4. pants

Vispārīgie principi

1. Atbalstu no mehānisma pārvalda Komisija saskaņā ar ekonomikas reformu pamatprincipiem un mērķiem, kas izklāstīti ES un Moldovas asociācijas nolīgumā un ES paplašināšanās politikā.
2. Mehānisma ietvaros īstenotā sadarbība ir balstīta uz vajadzībām un veicina efektīvas attīstības principus, proti, Moldovas atbildību par attīstības prioritātēm, koncentrēšanos uz skaidriem nosacījumiem un taustāmiem rezultātiem, iekļaujošām partnerībām, pārredzamību un savstarpējo pārskatatbildību. Minētā sadarbība ir balstīta uz resursu lietderīgu un efektīvu piešķiršanu un izmantošanu.
3. Makrofinansiālās palīdzības sniegšana neietilpst šā mehānisma darbības jomā.
4. No mehānisma sniegtais atbalsts papildina atbalstu, ko sniedz saskaņā ar citām Savienības programmām un instrumentiem. Darbības, kas kvalificējas finansējumam saskaņā ar šo regulu, var saņemt atbalstu no citām Savienības programmām un instrumentiem, ja šis atbalsts nesedz tās pašas izmaksas un ja tiek nodrošināta pienācīga uzraudzība un budžeta kontrole. Komisija nodrošina papildināmību un sinerģiju starp mehānismu un citām Savienības programmām, lai izvairītos no palīdzības dublēšanās un dubultas finansēšanas.
5. Lai veicinātu Komisijas un dalībvalstu darbību papildināmību, saskaņotību un efektivitāti, tās savā starpā sadarbojas un cenšas izvairīties no šīs regulas ietvaros sniegtās palīdzības dublēšanās ar cita veida palīdzību, arī no eksporta un attīstības finansējuma sastāvošām integrētām finanšu paketēm, ko sniegusi Savienība, dalībvalstis, trešās valstis, daudzpusējas un reģionālas organizācijas un struktūras, piemēram, starptautiskas organizācijas un attiecīgās starptautiskās finanšu iestādes, aģentūras un līdzekļu devēji ārpus Savienības, un nodrošināt sinerģijas starp tām saskaņā ar iedibinātajiem principiem, kas attiecas uz operatīvās koordinēšanas stiprināšanu ārējās palīdzības jomā, un šajā nolūkā cita starpā īsteno pastiprinātu sadarbību ar dalībvalstīm vietējā līmenī. Šāda koordinācija vietējā līmenī paredz regulāras un savlaicīgas apspriedes un biežu informācijas apmaiņu visā mehānisma īstenošanas laikā.
6. Mehānisma ietvaros īstenotajās darbībās integrē un veicina demokrātiju, cilvēktiesības un dzimumu līdztiesību, pakāpenisku pieskaņošanos Savienības sociālajiem, klimata un vides standartiem, integrē klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām un attiecīgā gadījumā katastrofu riska mazināšanu, vides aizsardzību un biodaudzveidības saglabāšanu, attiecīgā gadījumā arī veicot ietekmes uz vidi novērtējumus, un atbalsta virzību uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem, veicinot integrētu rīcību, kas var radīt papildu ieguvumus un ar ko var saskaņotā veidā

sasniegt vairākus mērķus. Tajās nepieļauj balasta aktīvu rašanos un ievēro principus “nenodarīt būtisku kaitējumu” un “nevienu neatstāt novārtā”, kā arī ilgtspējas integrēšanas pieeju, kas ir Eiropas zaļā kursa pamatā. Vismaz 37 % no neatmaksājamā finansiālā atbalsta, ieskaitot uzkrājumus, kas piešķirts investīciju projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu (*NIP*), būtu jāvelta klimata mērķiem.

7. Moldova un Komisija nodrošina, ka visā reformu programmas sagatavošanas un mehānisma īstenošanas laikā tiek ņemta vērā un veicināta dzimumu līdztiesība, integrēta pieeja dzimumu līdztiesības nodrošināšanai un dzimumperspektīvas integrēšana. Moldova un Komisija atbilstīgi rīkojas, lai novērstu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai ticības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Komisija ziņo par šiem pasākumiem kārtējos ziņojumos, ko tā iesniedz saistībā ar dzimumu līdztiesības rīcības plāniem.
8. Mehānisma atbalstu nesniedz darbībām un pasākumiem, kas nesader ar Moldovas enerģētikas un klimata plāniem, no Parīzes nolīguma izrietošo tās nacionāli noteikto devumu un vērēto mērķi vēlākais līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti vai veicina investīcijas fosilajā kurināmajā, vai rada ievērojamu negatīvu ietekmi uz vidi, klimatu vai biodaudzveidību.
9. Saskaņā ar iekļaujošas partnerības principu Komisija cenšas attiecīgā gadījumā nodrošināt demokrātisko kontroli, ko īsteno kā Moldovas valdības apspriešanos ar savu parlamentu, kā arī ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, to skaitā ar vietējām un reģionālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību, arī neaizsargātām grupām, bēgļiem un visām minoritātēm un kopienām, tā, lai dotu tām iespēju piedalīties tādu darbību izstrādē un īstenošanā, kuras kvalificējas finansējumam no mehānisma, un pēc vajadzības – ar to saistītajos uzraudzības, kontroles un izvērtēšanas procesos. Šādās apspriedēs cenšas atspoguļot Moldovas sabiedrības plurālismu.
10. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un Moldovu nodrošina, ka tiek īstenotas Savienības saistības attiecībā uz lielāku pārredzamību un pārskatatbildību atbalsta sniegšanā, arī veicinot iekšējās kontroles sistēmu un krāpšanas apkarošanas politikas īstenošanu un stiprināšanu. Komisija informāciju par atbalsta apjomu un piešķirumu dara publiski pieejamu, izmantojot 24. pantā minēto rezultātu pārskatu. Moldova publicē atjauninātus datus par galasaņēmējiem, kas saņem Savienības līdzekļus reformu un investīciju īstenošanai saskaņā ar šo mehānismu, kā aprakstīts 20. pantā.

5. pants

Savienības atbalsta piešķiršanas priekšnosacījumi

1. Priekšnosacījumi atbalsta piešķiršanai no mehānisma ir tādi, ka Moldova atbalsta un ievēro iedarbīgus demokrātiskos mehānismus, tai skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu, brīvas un taisnīgas vēlēšanas, plurālistiskus medijus, neatkarīgas tiesu iestādes un tiesiskumu, un garantē visu saistību ievērošanu cilvēktiesību jomā, arī pie minoritātēm piederīgo personu tiesību jomā.
2. Komisija uzrauga 1. punktā norādīto priekšnosacījumu izpildi pirms mehānisma līdzekļu, arī priekšfinansējuma, izmaksāšanas Moldovai un visā no mehānisma sniegtā atbalsta periodā, pienācīgi ņemot vērā paplašināšanās politikas satvaru. Komisija uzraudzības procesā ņem vērā arī attiecīgos starptautisko struktūru, piemēram, Eiropas Padomes un tās Venēcijas komisijas vai Eiropas Drošības un

sadarbības organizācijas (ESAO) Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja ieteikumus.

3. Komisija var pieņemt lēmumu, kurā secināts, ka daži no šā panta 1. punktā izklāstītajiem priekšnosacījumiem nav izpildīti, un it īpaši aizturēt 19. pantā minēto līdzekļu izmaksāšanu neatkarīgi no tā, vai ir izpildīti 10. pantā minētie maksājuma nosacījumi.

II NODAĻA

Finansēšana un īstenošana

6. pants

Īstenošana

1. Mehānismu atbalsta ar līdzekļiem no Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta “Eiropa pasaulē” 420 miljonu EUR apmērā un ne vairāk kā 1500 miljoniem EUR aizdevumu veidā. Aizdevumu summa nav ietverta Regulas (ES) 2021/947 31. panta 4. punktā minētajā Ārējās darbības garantijas summā.
2. Neatmaksājamo finansiālo atbalstu laikposmam no 2025. gada 1. janvāra līdz 2027. gada 31. decembrim finansē no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Tas sedz uzkrājumus aizdevumiem 135 miljonu EUR apmērā, atbalstu, ko Savienība sniedz projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar NIP, kā minēts 18. panta 2. punktā, un papildu atbalstu, arī atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību. Minēto finansējumu īsteno saskaņā ar Regulu (ES) 2021/947.

Lēmumus par 19. panta 3. punktā minēto izmaksāšanu attiecībā uz atbalstu aizdevumu veidā pieņem laikposmā no 2025. gada 1. janvāra līdz 2029. gada 30. jūnijam.

3. Savienības atbalsta izmaksāšanu pārvalda Komisija saskaņā ar reformu programmā izklāstītajiem reformu pamatprincipiem un mērķiem. Visus līdzekļus, izņemot 2. punktā minēto papildu atbalstu un 5. punktā minētos resursus, nodrošina divreiz gadā, pamatojoties uz to, vai vajadzīgās reformas ir pabeigtas norādītajos termiņos, par kuriem panākta vienošanās reformu programmā un par kuriem panākta vienošanās Komisijas īstenošanas lēmumā.
4. Vismaz 25 % no Moldovai izmaksātā aizdevuma komponenta Moldova dara pieejamus investīciju projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar NIP – vienu no reģionālajām investīciju platformām, kuras minētas Regulas (ES) 2021/947 32. pantā. Šo pienākumu, kā arī sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus un principus sīki izklāsta mehānisma nolīgumā, kas minēts 8. pantā. Ja šis pienākums netiek izpildīts, turpmākas darbības saskaņā ar šo mehānismu aptur un minētās summas no Moldovas atgūst, kā minēts 19. pantā.
5. Līdz 1 % no 2. punktā minētā neatmaksājamā atbalsta summas var izmantot ar mehānisma īstenošanu saistītai tehniskajai un administratīvajai palīdzībai, piemēram, sagatavošanas, uzraudzības, kontroles, revīzijas un izvērtēšanas darbībām, kuras nepieciešamas mehānisma pārvaldībai un tā mērķu sasniegšanai, it īpaši pētījumiem,

ekspertu sanāksmēm, apmācību apspriedēm ar Moldovas iestādēm, konferencēm, apspriedēm ar ieinteresētajām personām, arī vietējām un reģionālajām iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, informācijas un komunikācijas pasākumiem, arī iekļaujošiem uzrunāšanas pasākumiem, un Savienības politisko prioritāšu korporatīvajai paziņošanai, ciktāl tās ir saistītas ar šīs regulas mērķiem, to izdevumu segšanai, kas saistīti ar IT tīkliem, kuri koncentrējas uz informācijas apstrādi un apmaiņu, un korporatīvajiem informācijas tehnoloģiju rīkiem, kā arī visu pārējo to izdevumu segšanai, kas radušies galvenajā mītnē un Savienības delegācijā saistībā ar mehānismam vajadzīgo administratīvo un koordinācijas atbalstu. Izdevumi var segt tādu darbību izmaksas, kas atbalsta pārredzamību, un citu darbību izmaksas, piemēram, izmaksas, kas saistītas ar projektu vai programmu kvalitātes kontroli un uzraudzību uz vietas, kā arī izmaksas, kas saistītas ar reformu un investīciju novērtēšanai un īstenošanai nepieciešamo līdzbiedru konsultēšanu un ekspertu darbu.

7. pants

Noteikumi par personu un subjektu kvalificēšanos, piegāžu un materiālu izcelsmi un ierobežojumiem saskaņā ar mehānismu

1. Atkāpjoties no Regulas (ES) 2021/947 28. panta, piedalīties iepirkuma un dotāciju piešķiršanas procedūrās attiecībā uz darbībām, kuras finansē no mehānisma, var starptautiskas un reģionālas organizācijas un visas fiziskas personas, kas ir turpmāk minēto valstu valstspiederīgie, vai juridiskas personas, kuras ir faktiski iedibinātas turpmāk minētajās valstīs:
 - (a) dalībvalstis, Moldova, kandidātvalstis un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas puses;
 - (b) valstis, kuras sniedz Moldovai tāda līmeņa atbalstu, kas ir salīdzināms ar Savienības sniegto atbalstu, ņemot vērā to ekonomikas lielumu, un kurām Komisija ir noteikusi savstarpēju piekļuvi ārējai palīdzībai Moldovas teritorijā.
2. Šā panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto savstarpējo piekļuvi var piešķirt uz ierobežotu laiku – vismaz vienu gadu –, kad valsts ar vienlīdzīgiem noteikumiem atzīst par tādiem, kas kvalificējas, subjektus no Savienības un no valstīm, kuras kvalificējas saskaņā ar mehānismu.

Komisija pieņem lēmumu par savstarpēju piekļuvi pēc apspriešanās ar Moldovu.
3. Visas piegādes un materiāli, ko finansē un iepērk mehānisma ietvaros, ir no jebkuras 1. punkta a) un b) apakšpunktā minētās valsts, izņemot gadījumus, kad minētās piegādes un materiālus nevar ar saprātīgiem nosacījumiem iegūt nevienā no minētajām valstīm. Papildus tam piemēro 6. punktā izklāstītos noteikumus par ierobežojumiem.
4. Šajā pantā paredzētie kvalificēšanās noteikumi neattiecas uz fiziskām personām, kuras nodarbina līgumslēdzējs, kas kvalificējas, vai attiecīgā gadījumā apakšuzņēmējs vai ar kurām tie ir noslēguši citādu likumīgu līgumu, un saistībā ar šīm personām noteikumi nerada ierobežojumus attiecībā uz valstspiederību, izņemot gadījumus, kad valstspiederības ierobežojumu pamatā ir 6. punktā paredzētie noteikumi.
5. Darbībām, kuru kopīgajā līdzfinansēšanā piedalās kāds subjekts vai kuras īsteno tiešā pārvaldībā vai netiešā pārvaldībā ar subjektiem, kas uzskaitīti Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 62. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā, papildus šajā pantā

paredzētajiem noteikumiem piemēro arī noteikumus, kuri piemērojami minētajiem subjektiem, tai skaitā attiecīgā gadījumā – ierobežojumus, kas paredzēti šā panta 6. punktā un pienācīgi atspoguļoti ar minētajiem subjektiem noslēgtajos finansēšanas nolīgumos un līgumiskajos dokumentos.

6. Kvalificēšanās noteikumus un noteikumus par piegāžu un materiālu izcelsmi, kuri noteikti 1. un 3. punktā, un noteikumus par fizisko personu valstspiederību, kas noteikti 4. punktā, var ierobežot attiecībā uz to tiesību subjektu valstspiederību, ģeogrāfisko atrašanās vietu vai veidu, kuri piedalās iepirkuma procedūrās, kā arī attiecībā uz piegāžu un materiālu ģeogrāfisko izcelsmi, ja:
 - (a) šādi ierobežojumi ir vajadzīgi darbības vai konkrētās atbalsta piešķiršanas procedūras specifikas vai mērķu dēļ vai ja minētie ierobežojumi ir nepieciešami darbības efektīvai īstenošanai;
 - (b) konkrētā darbība vai piešķiršanas procedūras skar drošību vai sabiedrisko kārtību, īpaši Savienības, tās dalībvalstu vai Moldovas stratēģiskos aktīvus un intereses, arī drošību, digitālās infrastruktūras, arī 5G tīkla infrastruktūras, noturību un integritātes aizsardzību, komunikācijas un informācijas sistēmas un saistītās piegādes ķēdes.
7. Pretendentus un kandidātus no valstīm, kas nekvalificējas, var pieņemt kā tādus, kas kvalificējas, steidzamības gadījumā vai ja pakalpojumi nav pieejami attiecīgo valstu vai teritoriju tirgos, vai citos pienācīgi pamatotos gadījumos, kad kvalificēšanās noteikumu piemērošana padarītu darbības īstenošanu neiespējamu vai to pārmērīgi apgrūtinātu.
8. Saistībā ar Savienības ierobežojošajiem pasākumiem, kuri pieņemti, pamatojoties uz LES 29. pantu un LESD 215. pantu, līdzekļus vai ekonomikas resursus nedrīkst ne tieši, ne netieši darīt pieejamus juridiskām personām, subjektiem vai struktūrām, pret ko vērsti Savienības ierobežojošie pasākumi, vai izmantot par labu tām. Šādas personas un subjektus, kā arī subjektus, kas ir to īpašumā vai ko tās kontrolē, mehānisms neatbalsta ne tieši, ne netieši, arī ne kā netiešos īpašniekus, apakšuzņēmējus piegādes ķēdē vai galīgos saņēmējus.

8. pants

Mehānisma nolīgums

1. Komisija ar Moldovu noslēdz mehānisma nolīgumu par šīs regulas īstenošanu, kurā nosaka pienākumus un maksājuma nosacījumus, kas jāizpilda, lai tiktu izmaksāts finansējums.
2. Mehānisma nolīgumu saskaņā ar 15. pantu papildina aizdevuma līgums, kurā izklāstīti konkrēti noteikumi par aizdevuma veidā sniegtā finansējuma pārvaldību un īstenošanu. Mehānisma nolīgumu, arī visu ar to saistīto dokumentāciju, pēc pieprasījuma dara pieejamu Eiropas Parlamentam un Padomei vienlaicīgi un nekavējoties.
3. Moldovai finansējumu piešķir tikai pēc tam, kad ir stājies spēkā mehānisma nolīgums un aizdevuma līgums.
4. Mehānisma nolīgums un aizdevuma līgums, kas noslēgti ar Moldovu, nodrošina, ka tiek izpildīti Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 129. pantā izklāstītie pienākumi.
5. Mehānisma nolīgumā ietver sīki izklāstītas tiesību normas, kas attiecas uz:

- (a) Moldovas apņemšanos panākt izšķirošu progresu virzībā uz stabilu regulējumu krāpšanas apkarošanai un izveidot efektīvākas un lietderīgākas iekšējās kontroles sistēmas, arī pienācīgus mehānismus trauksmes cēlēju aizsargāšanai, kā arī pienācīgus mehānismus un pasākumus efektīvai pārkāpumu, krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanai, atklāšanai un labošanai, kā arī stiprināt cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību, publisku līdzekļu piesavināšanos, terorisma finansēšanu, nodokļu apiešanu, krāpšanu nodokļu jomā vai nodokļu nemaksāšanu un citas nelikumīgas darbības, kas skar no mehānisma piešķirtos līdzekļus;
- (b) noteikumiem par līdzekļu izmaksāšanu, aizturēšanu un samazināšanu saskaņā ar 19. pantu;
- (c) sīki izstrādātiem noteikumiem par Moldovas pienākumu saskaņā ar 6. panta 4. punktu piešķirt daļu no kopējās aizdevuma summas projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*;
- (d) darbībām, kas saistītas ar pārvaldību, kontroli, pārraudzību, uzraudzību, izvērtēšanu, ziņošanu un revīziju, kā arī sistēmu pārbaudēm, izmeklēšanām, krāpšanas apkarošanas pasākumiem un sadarbību;
- (e) noteikumiem par to, kā ziņot Komisijai, vai un kā ir izpildīti 10. pantā minētie maksājuma nosacījumi;
- (f) noteikumiem par nodokļiem, nodevām un maksājumiem saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 27. panta 9. un 10. punktu;
- (g) pasākumiem, ar ko efektīvi novērš, atklāj un labo pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus, un pienākumu personām vai subjektiem, kuri īsteno saskaņā ar šo regulu piešķirtos Savienības līdzekļus, bez kavēšanās paziņot Komisijai, *OLAF* un attiecīgā gadījumā *EPPO* par iespējamiem vai faktiskiem pārkāpumiem, krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumiem un citām nelikumīgām darbībām, kas ietekmē saskaņā ar mehānismu piešķirtos līdzekļus, un ar tiem saistītajiem turpmākiem pasākumiem;
- (h) šīs regulas 21. un 22. pantā minētajiem pienākumiem, arī precīziem noteikumiem un termiņiem, attiecībā uz Moldovas veikto datu vākšanu un Komisijas, *OLAF*, Eiropas Revīzijas palātas un attiecīgā gadījumā *EPPO* piekļuvi šiem datiem;
- (i) procedūru, ar ko nodrošina, ka pieprasījumi izmaksāt aizdevuma veida atbalstu atbilst pieejamajai aizdevuma summai, ņemot vērā 6. panta 1. punktu;
- (j) Komisijas tiesībām proporcionāli samazināt saskaņā ar šo regulu sniegto atbalstu un atgūt jebkuru summu, kas minēta 6. panta 1. punktā un iztērēta regulas mērķu sasniegšanai, vai pieprasīt aizdevuma atmaksu pirms termiņa gadījumos, kad konstatēti pārkāpumi, krāpšana, korupcija vai interešu konflikti, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses un kurus Moldova nav labojusi, gadījumos, kad ir atcelti kvalitatīvie vai kvantitatīvie soļi, vai gadījumos, kad ir nopietni pārkāpts mehānisma nolīgumā paredzēts pienākums;
- (k) noteikumiem un kārtību, kas nosaka, kā Moldovai ir jāiesniedz ziņojumi, lai varētu uzraudzīt mehānisma īstenošanu un novērtēt 3. pantā noteikto mērķu sasniegšanu;
- (l) Moldovas pienākumu elektroniski nosūtīt Komisijai 20. pantā minētos datus.

III NODAĻA

Reformu programma

9. pants

Reformu programmas iesniegšana

1. Lai saņemtu atbalstu saskaņā ar šo regulu, Moldova iesniedz Komisijai reformu programmu 2025.–2027. gadam, kuras pamatā ir sociālekonomisko un fundamentālo reformu galvenie principi un mērķi, kas izklāstīti ES un Moldovas asociācijas nolīgumā, par kuru panākta vienošanās saskaņā ar Eiropas kaimiņattiecību politiku un paplašināšanās politikas satvaru.
2. Reformu programmā nodrošina visaptverošu satvaru 3. pantā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanai, un tajā izklāsta reformas, kas Moldovai jāīsteno, un jomas, kurās veicamas investīcijas. Reformu programmā ietver visaptverošu un konsekventu pasākumu kopumu reformu īstenošanai. Paplašināšanās procesa pamatjautājumu jomās, ieskaitot tiesiskumu, cīņu pret korupciju, arī korupciju augstā līmenī, pamattiesības un vārda brīvību, reformu programmās atspoguļo visjaunākajā paplašināšanās politikas satvarā ietvertos novērtējumus.
3. Reformu programmas atbilst visjaunākajam makroekonomikas un fiskālās politikas satvaram, kas iesniegts Komisijai saistībā ar ekonomikas un finanšu dialogu ar Savienību.
4. Reformu programma saskan ar reformu prioritātēm, kas noteiktas saistībā ar Moldovas virzību uz pievienošanos, un citiem attiecīgiem dokumentiem, no Parīzes nolīguma izrietošo nacionāli noteikto devumu un vērienīgo mērķi vēlākais līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, un atbalsta šīs prioritātes un dokumentus.
5. Reformu programmā ievēro 4. pantā izklāstītos vispārīgos principus.
6. Reformu programmu sagatavo iekļaujoši un pārredzami, apspriežoties ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.
7. Komisija aicina Moldovu iesniegt savu reformu programmu trīs mēnešu laikā pēc šīs regulas stāšanās spēkā. Komisija Moldovas reformu programmu tūlīt pēc saņemšanas nodod Eiropas Parlamentam un Padomei.

10. pants

Principi, saskaņā ar kuriem piešķirams finansējums reformu programmas ietvaros

8. Regula paredz stimulus par reformu programmas īstenošanu, līdzekļu izmaksāšanai piemērojot maksājuma nosacījumus. Minētos maksājuma nosacījumus piemēro 6. panta 1. punktā minētajiem līdzekļiem, izņemot papildu atbalstu, arī atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību. Minētie maksājuma nosacījumi ir formulēti kā izmērāmi kvalitatīvi vai kvantitatīvi soļi. Šādi soļi atspoguļo progresu konkrētu sociālekonomisko reformu īstenošanā un paplašināšanās

procesa pamatjautājumu jomā, sasaistē ar 3. pantā noteikto mehānisma mērķu sasniegšanu un atbilstoši paplašināšanās politikas satvaram.

9. Kad šie maksājuma nosacījumi ir izpildīti, atkarībā no nosacījumu izpildes pakāpes tiek izmaksāta visa līdzekļu summa vai to daļa.
10. Vispārīgie maksājuma nosacījumi, kas jāizpilda, lai līdzekļus izmaksātu, ir makrofinansiālā stabilitāte, pareiza publisko finanšu pārvaldība, pārredzamība un budžeta pārraudzība.

Ar mehānisma līdzekļiem neatbalsta darbības vai pasākumus, kas apdraud miera nolīgumus reģionā.

11. pants

Reformu programmas saturs

1. Reformu programmā it īpaši izklāsta šādus argumentētus un pamatotus elementus:
 - (a) pasākumi, ar kuriem var konsekvēti, visaptveroši un pietiekami līdzsvaroti tiekties uz 3. pantā noteiktajiem mērķiem, ieskaitot strukturālās reformas, investīcijas un vajadzības gadījumā pasākumus, ar ko nodrošina 5. pantā minēto priekšnosacījumu izpildi;
 - (b) skaidrojums par to, kā pasākumi saskan ar 4. pantā minētajiem vispārīgajiem principiem un 4. un 10. pantā minētajām prasībām, stratēģijām, plāniem un programmām;
 - (c) skaidrojums par to, kā ar pasākumiem paredzēts vēl vairāk stiprināt paplašināšanās procesa pamatjautājumus, kā minēts 3. panta 2. punkta n) apakšpunktā, arī tiesiskumu, pamattiesības un cīņu pret korupciju;
 - (d) indikatīvs saraksts ar investīciju projektiem un programmām, ko paredzēts apspriest un apstiprināt saskaņā ar NIP, arī attiecīgie kopējie investīciju apjomi un plānotie īstenošanas termiņi;
 - (e) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums klimata un vides jomas mērķu sasniegšanā, un par to saderību ar principu “nenodarīt būtisku kaitējumu”;
 - (f) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums digitālajā pārveidē;
 - (g) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums izglītības, apmācības, nodarbinātības un sociālās jomas mērķu sasniegšanā;
 - (h) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums dzimumu līdztiesībā un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanā sievietēm un meitenēm, kā arī sieviešu un meiteņu tiesību veicināšanā;
 - (i) attiecībā uz reformām un investīcijām – indikatīvs grafiks un plānotie maksājuma nosacījumi, ko piemēro līdzekļu izmaksāšanai un kas formulēti kā izmērāmi kvalitatīvi un kvantitatīvi soļi, kurus plānots īstenot ne vēlāk kā līdz 2027. gada 31. decembrim;
 - (j) skaidrojums par to, kā pasākumi veicinās pakāpenisku un nepārtrauktu pieskaņošanos KĀDP, arī Savienības ierobežojošiem pasākumiem;

- (k) kārtība, kādā Moldova iedarbīgi uzraudzīs reformu programmu, ziņos par to un to izvērtēs, arī ierosinātie izmērāmie kvalitatīvie un kvantitatīvie soļi un attiecīgie 2. punktā izklāstītie rādītāji;
 - (l) skaidrojums par Moldovas sistēmu, kuras mērķis ir iedarbīgi novērst, atklāt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju, arī korupciju augstā līmenī, un interešu konfliktus un panākt valsts atbalsta kontroles noteikumu izpildi, kā arī par ierosinātajiem pasākumiem esošo trūkumu novēršanai reformu programmas īstenošanas pirmajos gados;
 - (m) attiecībā uz reformu programmas sagatavošanu un attiecīgā gadījumā īstenošanu – kopsavilkums par atbilstīgi Moldovas tiesiskajam regulējumam īstenoto apspriešanos ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tai skaitā Moldovas parlamentu, vietējām un reģionālajām pārstāvības struktūrām un iestādēm, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, un informācija par to, kā minēto ieinteresēto personu ieguldījums atspoguļots reformu programmā;
 - (n) komunikācijas un pamanāmības plāns par reformu programmu Moldovas vietējai auditorijai;
 - (o) cita būtiska informācija.
2. Reformu programma ir balstīta uz rezultātiem un ietver rādītājus, ar kuriem novērtē virzību uz 3. pantā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanu. Ja tas ir atbilstoši un lietderīgi, šie rādītāji ir balstīti uz starptautiski apstiprinātiem rādītājiem un ar Moldovas politiku saistītiem jau pieejamiem rādītājiem. Rādītājiem pēc iespējas jāsaskan arī ar galvenajiem snieguma rādītājiem, kuri iekļauti Komisijas Īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina reformu programmas Rietumbalkāniem saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449, un EFIA+ rezultātu mērīšanas sistēmā.

12. pants

Komisijas veiktais reformu programmas novērtējums

1. Komisija bez liekas kavēšanās novērtē Moldovas reformu programmas vai attiecīgā gadījumā šīs programmas grozījumu atbilstību, plašumu un piemērotību. Veicot novērtējumu, Komisija cieši sadarbojas ar Moldovu un var sniegt apsvērumus, pieprasīt papildu informāciju vai prasīt Moldovai pārskatīt vai grozīt tā reformu programmu.
2. Attiecībā uz šīs regulas 11. panta 1. punkta j) apakšpunktā izklāstīto mērķi Komisija saskaņā ar Lēmumu 2010/427/ES pienācīgi ņem vērā EĀDD lomu un ieguldījumu.
3. Novērtējot reformu programmu, Komisija ņem vērā attiecīgo pieejamo analītisko informāciju par Moldovu, arī tās makroekonomisko situāciju un parāda atmaksājamību, Moldovas sniegto pamatojumu un elementus, kas minēti 13. pantā, kā arī jebkādu citu būtisku informāciju, piemēram, 11. pantā uzskaitīto informāciju.
4. Savā novērtējumā Komisija ņem vērā it īpaši šādus kritērijus:
 - (a) vai reformu programmā ir atspoguļots atbilstīgs, visaptverošs, konsekvents un pienācīgi līdzsvarots ceļš uz 3. pantā noteiktajiem mērķiem un 11. pantā izklāstītajiem elementiem;
 - (b) vai reformu programma un tajā paredzētie pasākumi saskan ar 4. un 11. pantā minētajiem principiem, stratēģijām, plāniem un programmām;

- (c) vai ir gaidāms, ka reformu programma paātrinās virzību uz sociālekonomiskās atšķirības novēršanu starp Moldovu un Savienību, un tādējādi tā uzlabo tās ekonomisko, sociālo un vides attīstību un veicina konvergenci ar Savienības standartiem, mazina nevienlīdzību un stiprina sociālo kohēziju;
 - (d) vai ir gaidāms, ka reformu programma vēl vairāk nostiprinās paplašināšanās procesa pamatjautājumus, kas definēti 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā;
 - (e) vai ir gaidāms, ka reformu programma paātrinās Moldovas pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu un iekļaujošu ekonomiku, uzlabojot savienojamību, panākot progresu zaļās un digitālās pārkārtošanās, arī biodaudzveidības, jomā, mazinot stratēģisko atkarību un veicinot pētniecību un inovāciju, izglītību, apmācību, nodarbinātību un prasmes, kā arī darba tirgu plašākā nozīmē, pievēršot īpašu vērību jauniešiem;
 - (f) vai reformu programmā iekļautie pasākumi saskan ar principiem “nenodarīt būtisku kaitējumu” un “nevienu neatstāt novārtā”;
 - (g) vai reformu programma pienācīgi mazina potenciālos riskus priekšnosacījumu un maksājuma nosacījumu izpildē;
 - (h) vai Moldovas ierosinātie maksājuma nosacījumi ir piemēroti un vērienīgi, atbilst paplašināšanās politikas satvaram un ir pietiekami jēgpilni un skaidri, lai to izpildes gadījumā varētu izmaksāt attiecīgos līdzekļus, un vai ziņošanas vajadzībām ierosinātie rādītāji ir piemēroti un pietiekami vispārējo mērķu sasniegšanā panāktā progresa uzraudzīšanai un ziņošanai par to;
 - (i) vai ir gaidāms, ka ar Moldovas ierosinātajiem pasākumiem varēs efektīvi novērst, konstatēt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus, organizēto noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, kā arī efektīvi izmeklēt noziedzīgus nodarījumus, kas skar mehānisma ietvaros piešķirtos līdzekļus, un uzsākt par tiem kriminālvajāšanu;
 - (j) vai reformu programmā ir efektīvi atspoguļots ieguldījums, ko devušas attiecīgās ieinteresētās personas, arī Moldovas parlaments, vietējās un reģionālās pārstāvības struktūras un iestādes, sociālie partneri un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.
5. Moldovas iesniegtās reformu programmas novērtēšanā Komisijai var palīdzēt neatkarīgi eksperti.

13. pants

Komisijas īstenošanas lēmums

1. Pozitīva novērtējuma gadījumā Komisija ar īstenošanas lēmumu apstiprina reformu programmu, ko Moldova iesniegusi saskaņā ar 12. pantu, vai attiecīgā gadījumā grozīto programmu, kas iesniegta saskaņā ar 14. pantu. Minētā īstenošanas lēmuma pieņemšanai piemēro 25. panta 2. punkta noteikumus.
2. Komisijas īstenošanas lēmumā, kas minēts 1. punktā, nosaka Moldovas īstenojamās reformas, atbalstāmās investīciju jomas un no reformu programmas izrietošos maksājuma nosacījumus, ieskaitot grafiku.
3. Komisijas īstenošanas lēmumā, kas minēts 1. punktā, nosaka arī:
 - (a) kopējo līdzekļu indikatīvo summu, kas Moldovai pieejama, izpildot maksājuma nosacījumus, kā minēts 10. panta 1. punktā, un ieplānotos periodiskos

maksājumus, ieskaitot priekšfinansējumu, kuri strukturēti saskaņā ar 11. pantu un kuri veicami, kad Moldova ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos maksājuma nosacījumus, kas noteikti kā kvalitatīvi un kvantitatīvi reformu programmas īstenošanas soļi;

- (b) finansējuma periodisko maksājumu iedalījumu aizdevumu veida atbalstā un neatmaksājamā atbalstā;
- (c) termiņu, līdz kuram jāizpilda uz reformām attiecināmie galīgie maksājuma nosacījumi;
- (d) reformu programmas uzraudzības, ziņošanas un īstenošanas kārtību un grafiku, tai skaitā attiecīgā gadījumā demokrātisko kontroli, kā minēts 4. pantā, kā arī vajadzības gadījumā pasākumus, kas jāveic, lai nodrošinātu atbilstību 23. pantam;
- (e) 11. panta 2. punktā minētos rādītājus, ar kuriem novērtē 3. pantā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanā panākto progresu.

14. pants

Reformu programmas grozījumi

1. Ja Moldova objektīvu apstākļu dēļ vairs daļēji vai nemaz nevar izpildīt reformu programmu, ieskaitot attiecīgos maksājuma nosacījumus, Moldova var piedāvāt grozītu reformu programmu. Šādā gadījumā Moldova var iesniegt Komisijai pamatotu lūgumu grozīt tās īstenošanas lēmumu, kas minēts 13. panta 1. punktā.
2. Komisija var grozīt īstenošanas lēmumu, īpaši tādēļ, lai ņemtu vērā pieejamo summu izmaiņas, kas veiktas saskaņā ar 19. panta principiem.
3. Ja Komisija uzskata, ka Moldovas norādītie iemesli pamato grozījuma izdarīšanu reformu programmā, Komisija bez liekas kavēšanās novērtē grozīto programmu saskaņā ar 12. pantu un var grozīt 13. panta 1. punktā minēto īstenošanas lēmumu.
4. Grozījumā Komisija var akceptēt tādus maksājuma nosacījumu izpildes grafikus, kas pagarināti līdz 2028. gada 31. decembrim.

15. pants

Aizdevuma līgums, aizņēmumu un aizdevumu operācijas

1. Lai finansētu atbalstu, kas sniegts no mehānisma aizdevumu veidā, Komisija ir pilnvarota Savienības vārdā vajadzīgos līdzekļus aizņemties kapitāla tirgos vai no finanšu iestādēm saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) 2024/2509 224. pantu.
2. Komisija ar Moldovu noslēdz aizdevuma līgumu. Aizdevuma līgumā nosaka aizdevuma maksimālo summu, pieejamības periodu un detalizētus noteikumus un nosacījumus, saskaņā ar kuriem no mehānisma piešķir atbalstu aizdevumu veidā. Aizdevumu maksimālais termiņš ir 40 gadi no aizdevuma līguma parakstīšanas dienas. Aizdevuma līgumā ietver priekšfinansējuma summu un noteikumus par priekšfinansējuma noskaidrošanu.

Papildus Finanšu regulas 220. panta 5. punktā noteiktajam un atkāpjoties no tā, aizdevuma līgumā ietver priekšfinansējuma summu un noteikumus par priekšfinansējuma noskaidrošanu.

3. Aizdevuma līgumu pēc pieprasījuma dara pieejamu Eiropas Parlamentam un Padomei.

16. pants

Uzkrājumu veidošana

1. Uzkrājumus aizdevumiem veido 9 % apmērā no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, un izmanto kā daļu no uzkrājumiem līdzīgu risku segšanai.
2. Atkāpjoties no Finanšu regulas 211. panta 2. punkta pēdējā teikuma, maksājumus uzkrājumu veidošanai veic pakāpeniski un uzkrājumu veidošanu pabeidz vēlākais brīdī, kad aizdevumi ir pilnībā izmaksāti.
3. Uzkrājumu likmi pārskata vismaz reizi trijos gados no šīs regulas piemērošanas dienas saskaņā ar procedūru, kas paredzēta Regulas (ES) 2021/947 31. panta 5. punkta ceturtajā daļā.

17. pants

Priekšfinansējums

1. Pēc reformu programmas iesniegšanas Komisijai Moldova var pieprasīt priekšfinansējuma izmaksāšanu līdz 7 % apmērā no kopējās summas, ko paredzēts piešķirt no šā mehānisma saskaņā ar 6. panta 1. punktu, atskaitot papildu atbalstu, arī atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību, un uzkrājumus aizdevumiem.
2. Komisija var izmaksāt pieprasīto priekšfinansējumu pēc tam, kad tā ir pieņēmusi 13. pantā minēto īstenošanas lēmumu un ir stājies spēkā attiecīgi 8. un 15. pantā minētais mehānisma nolīgums un aizdevuma līgums. Līdzekļus izmaksā saskaņā ar 19. panta 3. punkta pirmo teikumu ar noteikumu, ka ir izpildīti 5. pantā izklāstītie priekšnosacījumi.
3. Komisija lemj par priekšfinansējuma izmaksāšanas termiņu, un to var izmaksāt vienā vai vairākās daļās.

18. pants

Investīciju projektu īstenošana Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas ietvaros

1. Lai izmantotu Savienības finansiālā atbalsta spējas piesaistīt papildu investīcijas, investīcijas, ar kurām atbalsta reformu programmu, īsteno sadarbībā ar starptautiskām finanšu iestādēm tādu investīciju projektu veidā, kas apstiprināti Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas ietvaros.
2. Pēc maksājuma nosacījumu apmierinošas izpildes Komisija pieņem lēmumu, ar ko atļauj izmaksāt līdzekļus, kā minēts 19. panta 3. punktā. Šajā lēmumā saskaņā ar 6. panta 1. punktu nosaka līdzekļu summu, kas jādara pieejama tāda neatmaksājama atbalsta veidā, kuru Savienība sniedz projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar NIP, un finansiālās palīdzības summu aizdevuma atbalsta veidā, kas jāizmaksā Moldovai.

Minētajā lēmumā saskaņā ar mehānisma nolīgumā noteikto attiecību, kā minēts 8. panta 5. punkta c) apakšpunktā, nosaka arī šā aizdevuma atbalsta daļu, kas Moldovai jādara pieejama kā līdzfinansējums projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar NIP.

19. pants

Maksājuma nosacījumu izpildes novērtējums, līdzekļu aizturēšana un samazināšana, noteikumi par maksājumiem

1. Divreiz gadā Moldova ne vēlāk kā divus mēnešus pēc Komisijas īstenošanas lēmumā noteiktā termiņa iesniedz pienācīgi pamatotu pieprasījumu izmaksāt līdzekļus attiecībā uz izpildītajiem maksājuma nosacījumiem, kas saistīti ar kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem soļiem, kā izklāstīts reformu programmā.
2. Komisija bez liekas kavēšanās novērtē, vai Moldova atbilst 5. pantā izklāstītajiem priekšnosacījumiem un 10. panta 3. punktā izklāstītajiem finansēšanas principiem un ir apmierinoši izpildījusi maksājuma nosacījumus, kas izklāstīti 13. pantā minētajā Komisijas īstenošanas lēmumā. Ja Komisija konstatē, ka Moldova ir atcēlusi maksājuma nosacījumus, par kuriem tai iepriekš veikts maksājums, Komisija samazina turpmākos maksājumus par līdzvērtīgu summu. Komisijai var palīdzēt eksperti, arī eksperti no dalībvalstīm. Ja līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā vai maksājuma pieprasījumā ir ietverts ar 32. nodaļu saistīts solis, kas minēts 19. panta 2. punktā, Komisija nevar pieņemt lēmumu, ar ko atļauj līdzekļu izmaksāšanu, ja vien tā šādu soli nav novērtējusi pozitīvi.
3. Ja Komisija sniedz pozitīvu novērtējumu, ka visi piemērojamie nosacījumi ir apmierinoši izpildīti, tā bez liekas kavēšanās pieņem lēmumu, ar ko atļauj izmaksāt šiem nosacījumiem atbilstošos līdzekļus. Attiecībā uz minētajām summām šis lēmums ir 10. pantā minētais nosacījums.
4. Ja Komisija sniedz negatīvu novērtējumu, ka kādi nosacījumi nav izpildīti saskaņā ar grafiku, šiem nosacījumiem atbilstošo līdzekļu izmaksāšanu aiztur. Aizturētās summas izmaksā tikai tad, kad Moldova nākamajā līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā ir pienācīgi pierādījusi, ka tā ir īstenojusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu attiecīgo nosacījumu apmierinošu izpildi.
5. Ja Komisija secina, ka Moldova nav veikusi vajadzīgos pasākumus 12 mēnešu laikā pēc 4. punktā minētā sākotnējā negatīvā novērtējuma, Komisija neatmaksājamā finansiālā atbalsta un aizdevuma summu samazina proporcionāli tai daļai, kas atbilst attiecīgajiem maksājuma nosacījumiem. Pirmajā īstenošanas gadā piemēro 24 mēnešu termiņu, ko skaita no 4. punktā minētā sākotnējā negatīvā novērtējuma. Moldova var iesniegt savus apsvērumus divu mēnešu laikā pēc tam, kad tai ir paziņoti Komisijas secinājumi.
6. Neviena summa, kas atbilst maksājuma nosacījumiem, kuri līdz 2028. gada 31. decembrim nav izpildīti, Moldovai nepienākas, un par visām šīm summām atceļ saistības, vai attiecīgā gadījumā šīs summas izņem no aizdevumu veidā pieejamā atbalsta summas.
7. Komisija var samazināt neatmaksājamā finansiālā atbalsta summu un no Moldovas atgūt, arī ar savstarpējo ieskaitu, jebkuru summu, kas iztērēta mehānisma mērķu sasniegšanai, vai samazināt Moldovai izmaksājamā aizdevuma summu, vai pieprasīt aizdevuma pirmstermiņa atmaksu saskaņā ar aizdevuma līgumu, ja līdzekļi ir izmaksāti nepamatoti, ir konstatēti pārkāpumi, krāpšana, korupcija un interešu

konflikti, kas ietekmē Savienības finanšu intereses un ko Moldova nav novērsusi, vai pastāv ar tiem saistītas nopietnas bažas, vai ir atcelti kvalitatīvie vai kvantitatīvie soļi, vai gadījumos, kad pēc maksājuma veikšanas tiek konstatēts, ka pasākumi nav apmierinoši izpildīti vai ka ir nopietni pārkāpts kāds pienākums, kas izriet no mehānisma nolīgumiem vai aizdevuma līgumiem, arī pamatojoties uz OLAF sniegto informāciju vai Revīzijas palātas ziņojumiem. Komisija pirms jebkāda lēmuma pieņemšanas par šādiem samazinājumiem informē Eiropas Parlamentu un Padomi.

8. Atkāpjoties no Finanšu regulas 116. panta 2. punkta, maksājuma termiņš, kā minēts Finanšu regulas 116. panta 1. punkta a) apakšpunktā, sākas dienā, kad, ievērojot šā panta 3. punktu, paziņots lēmums, kas atļauj veikt izmaksu Moldovai.
9. Maksājumiem, kas veikti kā finansiālā palīdzība, kuru novirza tieši uz Moldovas Valsts kasi saskaņā ar šo pantu un šīs regulas 23. pantu, nepiemēro Finanšu regulas 116. panta 5. punktu.
10. Šajā pantā minēto neatmaksājamo finansiālo atbalstu un aizdevumus izmaksā saskaņā ar budžeta apropriācijām, kas noteiktas ikgadējā budžeta procedūrā, un tie ir attiecīgi atkarīgi no pieejamā finansējuma. Līdzekļus izmaksā periodiskos maksājumos. Periodisko maksājumu var veikt vienā vai vairākās daļās.
11. Summu izmaksā pēc 3. punktā minētā lēmuma pieņemšanas un saskaņā ar aizdevuma līgumu.
12. Jebkādas aizdevumu veidā sniegta atbalsta summas izmaksa ir atkarīga no tā, vai Moldova ir iesniegusi maksājuma pieprasījumu aizdevuma līgumā noteiktajā formā, un saskaņā ar mehānisma nolīgumā izklāstītajiem noteikumiem. Tas neattiecas uz priekšfinansējuma maksājumiem.

20. pants

Pārredzamība attiecībā uz personām un subjektiem, kas saņem finansējumu reformu programmas īstenošanai

1. Moldova publicē atjauninātus datus par galasaņēmējiem, kas reformu un investīciju īstenošanai šā mehānisma ietvaros saņem finansējuma summas, kuras trīs gadu laikposmā kopumā pārsniedz 50 000 EUR ekvivalentu.
2. Pienācīgi ievērojot prasības saistībā ar konfidencialitāti un drošību, it īpaši attiecībā uz personas datu aizsardzību, attiecībā uz 1. punktā minētajiem galasaņēmējiem tīmekļa vietnē mašīnlasāmā formātā, ierakstus sarindojot pēc kopējā saņemto līdzekļu apjoma, publicē šādu informāciju:
 - (a) juridiskas personas gadījumā – saņēmēja pilns juridiskais nosaukums un PVN identifikācijas numurs vai nodokļu maksātāja identifikācijas numurs, ja pieejams, vai cits unikāls identifikators, kas saskaņā ar tiesību aktiem piemērojams juridiskajai personai;
 - (b) fiziskas personas gadījumā – saņēmēja vārds vai vārdi un uzvārds vai uzvārdi;
 - (c) katra saņēmēja saņemto līdzekļu summa un reformas un investīcijas saskaņā ar Moldovas mehānismu, ko šī summa palīdz īstenot.
3. Šā panta 2. punktā minēto informāciju nepublicē, ja tās izpaušana var apdraudēt attiecīgo galasaņēmēju tiesības un brīvības vai nopietni kaitēt viņu komerciālajām interesēm. Šādu informāciju dara pieejamu Komisijai.

4. Moldova vismaz reizi gadā Komisijai elektroniski nosūta datus par šā panta 1. punktā minētajiem galasaņēmējiem mašīnlasāmā formātā, ko nosaka 8. panta 5. punkta l) apakšpunktā minētajā mehānisma nolīgumā.

IV NODAĻA

Savienības finanšu interešu aizsardzība

21. pants

Savienības finanšu interešu aizsardzība

1. Mehānisma īstenošanā Komisija un Moldova veic visus atbilstīgos pasākumus, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses, ņemot vērā proporcionalitātes principu un konkrētos nosacījumus, saskaņā ar kuriem mehānisms darbosies, 5. panta 1. punktā izklāstītos priekšnosacījumus un konkrētajos mehānisma nolīgumos izklāstītos nosacījumus, jo īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un pārkāpumu novēršanu, atklāšanu un labošanu, kā arī tādu kriminālpārkāpumu izmeklēšanu, kas skar no mehānisma sniegtos līdzekļus, un saukšanu pie atbildības par tiem. Moldova apņemas virzīties uz lietderīgām un efektīvām pārvaldības un kontroles sistēmām un nodrošināt to, ka nepareizi izmaksātās vai nepareizi izlietotās summas var atgūt.
2. Mehānisma nolīgumā Moldovai nosaka šādus pienākumus:
 - (a) regulāri pārbaudīt, vai piešķirtais finansējums ir izmantots saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem, it īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un pārkāpumu novēršanu, atklāšanu un labošanu;
 - (b) aizsargāt trauksmes cēlējus;
 - (c) veikt atbilstīgus pasākumus, lai novērstu, atklātu un labotu krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un pārkāpumus, kā arī izmeklēt kriminālpārkāpumus, kas ietekmē Savienības finanšu intereses, un saukt pie atbildības par tiem, atklāt dubultu finansēšanu un izvairīties no tās, un sākt tiesvedību piesavinātu līdzekļu atgūšanai, cita starpā saistībā ar pasākumiem, ar kuriem īsteno reformu programmā paredzētās reformas un investīciju projektus vai programmas, kā arī veikt atbilstīgus pasākumus, lai attiecīgā gadījumā nekavējoties apstrādātu EPPO un dalībvalstu kompetento iestāžu savstarpējās palīdzības pieprasījumus attiecībā uz kriminālpārkāpumiem, kas skar mehānisma līdzekļus;
 - (d) šā panta 1. punkta piemērošanas nolūkā, it īpaši to pārbaūžu vajadzībām, kurās pārliecinās par reformu programmā paredzēto reformu īstenošanai piešķirto līdzekļu izlietojumu, nodrošināt pienācīgu datu vākšanu par personām un subjektiem, kas saņem finansējumu reformu programmā paredzēto pasākumu īstenošanai saskaņā ar III nodaļu, arī pienācīgas informācijas vākšanu par faktiskajiem īpašniekiem, un piekļuvi šādiem datiem un informācijai saskaņā ar Savienības datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem;

- (e) skaidri pilnvarot Komisiju, *OLAF*, Revīzijas palātu un attiecīgā gadījumā *EPPO* īstenot to tiesības, kā paredzēts Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 129. pantā.
3. Mehānisma nolīgumā arī paredz Komisijas tiesības proporcionāli samazināt mehānisma ietvaros sniegtā neatmaksājamā finansiālā atbalsta summu un atgūt no Moldovas, arī ar savstarpēju ieskaitu, visas summas, kas iztērētas mehānisma mērķu sasniegšanai, un samazināt labuma guvējam izmaksājamā aizdevuma summu vai pieprasīt aizdevuma pirmstermiņa atmaksu saskaņā ar aizdevuma līgumu, ja līdzekļi ir izmaksāti nepamatoti, ir konstatēti pārkāpumi, krāpšana, korupcija un interešu konflikti, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses un kurus Moldova nav novērsusi, vai ir nopietnas bažas saistībā ar tiem, vai ja pēc maksājuma veikšanas tiek konstatēts, ka soļi nav apmierinoši izpildīti vai ka ir nopietni pārkāpts kāds pienākums, kas izriet no mehānisma nolīguma vai aizdevuma nolīguma. Lemjot par atgūstamo summu un samazinājumu vai pirms termiņa atmaksājamo summu, Komisija ievēro proporcionalitātes principu un ņem vērā to, cik nopietns ir pārkāpums, krāpšana, korupcija vai interešu konflikts, kas ietekmē Savienības finanšu intereses, vai cik nopietns ir pienākuma pārkāpums. Pirms samazinājuma veikšanas vai pirmstermiņa atmaksas pieprasīšanas Moldovai dod iespēju iesniegt apsvērumus.
 4. Personas un subjekti, kas īsteno līdzekļus mehānisma ietvaros, bez kavēšanās ziņo Komisijai un *OLAF* par visiem iespējamiem krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un pārkāpumu gadījumiem, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses.

22. pants

Moldovas iekšējo sistēmu un revīzijas iestādes loma

1. Attiecībā uz mehānisma finansējuma daļu, kas darīta pieejama kā finansiālā palīdzība, Komisija var paļauties uz revīzijas iestādēm, kas Moldovā izveidotas publisko izdevumu kontrolei. Vajadzības gadījumā Komisija paļaujas arī uz turpmāku demokrātisko kontroli, kā minēts 4. panta 9. punktā.
2. Reformu programmā pirmajos tās īstenošanas gados prioritāti piešķir reformām, kas saistītas ar sarunu 32. nodaļu, īpaši publisko finanšu pārvaldību un iekšējo kontroli, kā arī cīņu pret krāpšanu, un 23. un 24. nodaļu, īpaši tiesiskumu, korupciju un organizēto noziedzību, un 8. nodaļu, īpaši valsts atbalsta kontroli.
3. Moldova nekavējoties ziņo Komisijai par pārkāpumiem, arī krāpšanu, par kuriem ir saņemta primārā administratīvā vai tiesas konstatācija, un informē Komisiju par to, kā virzās ar šiem pārkāpumiem saistītais administratīvais vai tiesas process. Šādu ziņošanu veic elektroniski, izmantojot Komisijas izveidoto Pārkāpumu pārvaldības sistēmu.
4. Šā panta 1. punktā minētie subjekti uztur regulāru dialogu ar Eiropas Revīzijas palātu, *OLAF* un attiecīgā gadījumā *EPPO*.
5. Komisija var detalizēti pārbaudīt Moldovas budžeta izpildes sistēmas, pamatojoties uz riska novērtējumu un dialogu ar revīzijas iestādēm, un sniegt ieteikumus par sistēmu uzlabojumiem.
6. Komisija var pieņemt Moldovai adresētus ieteikumus visos gadījumos, kad tā uzskata, ka kompetentās iestādes nav veikušas vajadzīgos pasākumus, lai novērstu, atklātu un labotu krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un pārkāpumus, kas

ietekmējuši vai nopietni draud ietekmēt mehānisma ietvaros finansēto izdevumu pareizu finanšu pārvaldību, un visos gadījumos, kad tā ir konstatējusi nepilnības, kuras ietekmē iestāžu ieviestās kontroles sistēmas struktūru un darbību. Moldova īsteno minētos ieteikumus vai sniedz pamatojumu, kāpēc nav to izdarījusi.

V NODAĻA

UZRAUDZĪBA, ZIŅOŠANA UN IZVĒRTĒŠANA

23. pants

Uzraudzība un ziņošana

1. Komisija uzrauga mehānisma īstenošanu un novērtē 3. pantā noteikto mērķu sasniegšanu. Īstenošanas uzraudzība ir mērķorientēta un samērīga ar darbībām, ko veic saskaņā ar mehānisma nolīgumu, un neskar Regulā (ES) 2021/947 noteiktās ziņošanas prasības. Rādītājiem, kas minēti 11. panta 2. punktā, vajadzētu Komisijai palīdzēt mehānisma uzraudzīšanā.
2. Mehānisma nolīgumā, kas minēts 8. pantā, paredz noteikumus un kārtību, saskaņā ar ko Moldova ziņo Komisijai šā panta 1. punkta nolūkā.
3. Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojumu par progresu, kas panākts šīs regulas mērķu sasniegšanā. Gada ziņojumu divreiz gadā papildina ar prezentācijām par pašreizējo stāvokli mehānisma īstenošanā.
4. Komisija šā panta 3. punktā minēto gada ziņojumu iesniedz 27. panta 1. punktā minētajai komitejai.
5. Komisija ziņo par progresu, kas panākts Moldovas reformu programmas īstenošanā saistībā ar rezultātu pārskatu, kas izveidots saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449.

24. pants

Mehānisma rezultātu pārskats

6. Komisija atspoguļo reformu programmas īstenošanā panākto progresu mehānisma rezultātu pārskatā, kas izveidots saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449.

25. pants

Mehānisma izvērtēšana

1. Pēc 2027. gada 31. decembra, taču ne vēlāk kā līdz 2031. gada 31. decembrim Komisija veic regulas neatkarīgu *ex post* izvērtēšanu. Minētajā *ex post* izvērtēšanā novērtē Savienības ieguldījumu šīs regulas mērķu sasniegšanā.

2. Šajā *ex post* izvērtēšanā izmanto ESAO Attīstības palīdzības komitejas labas prakses principus, lai pārliecinātos, vai mērķi ir sasniegti, un formulētu ieteikumus turpmāko darbību uzlabošanai.
3. Komisija paziņo Eiropas Parlamentam, Padomei un dalībvalstīm šīs *ex post* izvērtēšanas konstatējumus un secinājumus, kas papildināti ar Komisijas apsvērumiem un turpmākiem pasākumiem. Pēc Eiropas Parlamenta, Padomes vai dalībvalstu lūguma šo *ex post* izvērtējumu var apspriest. Rezultātus izmanto turpmāku programmu un darbību sagatavošanā un resursu piešķiršanā. Šo *ex post* izvērtējumu un turpmākos pasākumus dara publiski pieejamus.
4. Saskaņā ar šo regulu sniegtā Savienības finansējuma izvērtēšanas procesā Komisija pienācīgā apmērā iesaista visas attiecīgās ieinteresētās personas, arī Moldovu, sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, un attiecīgā gadījumā var censties veikt kopīgus izvērtējumus ar dalībvalstīm un citiem partneriem, cieši iesaistot Moldovu.

26. pants

Moldovas ziņojumi saistībā ar ekonomikas un finanšu dialogu

1. Saistībā ar ekonomikas un finanšu dialogu labuma guvējs reizi gadā ziņo par progresu, kas panākts ar reformām saistītās reformu programmas daļas īstenošanā.

VI NODAĻA

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

27. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz komiteja, kas izveidota ar Regulu (ES) 2021/947.
2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. pantu.
3. Attiecībā uz īstenošanas aktiem, kas minēti 13. panta 1. punktā un 14. panta 2. punktā, ja komiteja atzinumu nesniedz, Komisija īstenošanas akta projektu nepieņem un tiek piemērota Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. panta 4. punkta trešā daļa.

28. pants

Informācija, komunikācija un publicitāte

1. Neskarot Regulā (ES) 2021/947 izklāstītās prasības, Komisija iesaistās komunikācijas darbībās, lai nodrošinātu tā Savienības finansējuma pamanāmību, kas atvēlēts reformu programmā paredzētajam finansiālajam atbalstam, un šajā nolūkā cita starpā veic kopīgas komunikācijas darbības ar Moldovu. Komisija nodrošina, ka saskaņā ar mehānismu sniegtais atbalsts tiek paziņots un atzīts, izmantojot finansējuma paziņojumu. Ar mehānismu finansētās darbības veic saskaņā ar

komunikācijas un pamanāmības prasībām Savienības finansētās ārējās darbībās un citām attiecīgām pamatnostādnēm.

2. Savienības finansējuma saņēmējs aktīvi atzīst finansējuma izcelsmi un nodrošina Savienības finansējuma pamanāmību, cita starpā attiecīgā gadījumā attēlojot Savienības emblēmu un atbilstīgu finansējuma paziņojumu ar tekstu “finansē Eiropas Savienība”, it īpaši tad, kad tas reklamē darbības un to rezultātus, sniedzot dažādām auditorijām, arī medijiem un sabiedrībai, mērķorientētu informāciju, kas ir konsekventa, lietderīga un samērīga.
3. Informāciju, komunikāciju un publicitāti nodrošina pieklūstamā formātā.

29. pants

Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja*

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*

TIESĪBU AKTA FINANŠU UN DIGITĀLAIS PĀRSKATS

1.	PRIEKŠLIKUMA/INICIATĪVAS KONTEKSTS	3
1.1.	Priekšlikuma/iniciatīvas nosaukums	3
1.2.	Attiecīgā politikas joma	3
1.3.	Mērķi	3
1.3.1.	Vispārīgie mērķi	3
1.3.2.	Konkrētie mērķi	3
1.3.3.	Paredzami rezultāti un ietekme	3
1.3.4.	Snieguma rādītāji	3
1.4.	Priekšlikums/iniciatīva attiecas uz:	4
1.5.	Priekšlikuma/iniciatīvas pamatojums	4
1.5.1.	Īstermiņā vai ilgtermiņā izpildāmās vajadzības, arī sīki izstrādāts iniciatīvas izvēšanas grafiks	4
1.5.2.	ES iesaistīšanās pievienotā vērtība (tās pamatā var būt dažādi faktori, piemēram, koordinēšanas radītie ieguvumi, juridiskā noteiktība, lielāka rezultativitāte vai papildināmība). Šīs iedaļas izpratnē “ES iesaistīšanās pievienotā vērtība” ir vērtība, kas veidojas ES iesaistīšanās rezultātā un kas papildina vērtību, kura veidotos, ja dalībvalstis rīkotos atsevišķi.	4
1.5.3.	Līdzīgas līdzšinējās pieredzes rezultātā gūtās atziņas.....	4
1.5.4.	Saderība ar daudzgadu finanšu shēmu un iespējamā sinerģija ar citiem atbilstošiem instrumentiem.....	5
1.5.5.	Dažādo pieejamo finansēšanas iespēju, arī pārdales iespējas, novērtējums	5
1.6.	Priekšlikuma/iniciatīvas un finansiālās ietekmes ilgums.....	6
1.7.	Plānotās budžeta izpildes metodes	6
2.	PĀRVALDĪBAS PASĀKUMI	8
2.1.	Uzraudzības un ziņošanas noteikumi	8
2.2.	Pārvaldības un kontroles sistēma(-s).....	8
2.2.1.	Ierosināto budžeta izpildes metožu, finansējuma apgūšanas mehānismu, maksāšanas kārtības un kontroles stratēģijas pamatojums	8
2.2.2.	Informācija par apzinātajiem riskiem un risku mazināšanai izveidoto iekšējās kontroles sistēmu.....	8
2.2.3.	Kontroles izmaksefektivitātes (kontroles izmaksu attiecība pret attiecīgo pārvaldīto līdzekļu vērtību) aplēse un pamatojums un gaidāmā kļūdu riska līmeņa novērtējums (maksājumu izdarīšanas brīdī un slēgšanas brīdī).....	8
2.3.	Krāpšanas un pārkāpumu novēršanas pasākumi	9
3.	PRIEKŠLIKUMA/INICIATĪVAS APLĒSTĀ FINANSIĀLĀ IETEKME	10
3.1.	Attiecīgās daudzgadu finanšu shēmas izdevumu kategorijas un budžeta izdevumu pozīcijas.....	10
3.2.	Priekšlikuma aplēstā finansiālā ietekme uz apropriācijām	12

3.2.1.	Kopsavilkums par aplēsto ietekmi uz darbības apropriācijām.....	12
3.2.1.1.	Apropriācijas no apstiprinātā budžeta	12
3.2.1.2.	Apropriācijas no ārējiem piešķirtajiem ieņēmumiem	17
3.2.2.	Aplēstais iznākums, ko dos finansējums no darbības apropriācijām.....	22
3.2.3.	Kopsavilkums par aplēsto ietekmi uz administratīvajām apropriācijām	24
3.2.3.1.	Apropriācijas no apstiprinātā budžeta	24
3.2.3.2.	Apropriācijas no ārējiem piešķirtajiem ieņēmumiem	24
3.2.3.3.	Kopējās apropriācijas	24
3.2.4.	Aplēstās cilvēkresursu vajadzības.....	25
3.2.4.1.	Finansētas no apstiprinātā budžeta	25
3.2.4.2.	Finansētas no ārējiem piešķirtajiem ieņēmumiem	26
3.2.4.3.	Kopējās cilvēkresursu vajadzības	26
3.2.5.	Pārskats par aplēsto ietekmi uz investīcijām, kas saistītas ar digitālajām tehnoloģijām	28
3.2.6.	Saderība ar pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu	28
3.2.7.	Trešo personu iemaksas	28
3.3.	Aplēstā ietekme uz ieņēmumiem	29
4.	DIGITĀLĀ DIMENSIJA.....	29
4.1.	Digitālās vajadzības	30
4.2.	Dati	30
4.3.	Digitālie risinājumi.....	31
4.4.	Sadarbspējas novērtējums	31
4.5.	Digitālās īstenošanas atbalsta pasākumi	32

1. PRIEKŠLIKUMA/INICIATĪVAS KONTEKSTS

1.1. Priekšlikuma/iniciatīvas nosaukums

Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko izveido Moldovas reformu un izaugsmes mehānismu

1.2. Attiecīgā politikas joma

ES attiecības ar pārējo pasauli

1.3. Mērķi

1.3.1. Vispārīgie mērķi

Reformu un izaugsmes mehānisma (turpmāk “mehānisms”) stratēģiskie mērķi ir a) atbalstīt paplašināšanās procesu, paātrinot pieskaņošanas Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politikai un praksei (*acquis*), ko valsts panāk, pieņemot un īstenojot reformas nolūkā nākotnē kļūt par Savienības dalībvalsti; b) atbalstīt Moldovas pakāpenisku integrāciju Savienības vienotajā tirgū un c) paātrināt Moldovas ekonomikas sociālekonomisko konvergenci ar Savienību. Tas palīdzēs Moldovai saņemt tāda līmeņa atbalstu, kas salīdzināms ar citiem kandidātiem sniegto atbalstu, it īpaši tāpēc, ka uz Moldovu neattiecas Pirmspievienošanās palīdzības instruments.

1.3.2. Konkrētie mērķi

Konkrētais mērķis

Mehānisma konkrētie mērķi ir:

- a) vēl vairāk nostiprināt paplašināšanās procesa pamatjautājumus, tai skaitā tiesiskumu un pamattiesības, demokrātisku iestāžu darbību, arī depolarizāciju, valsts pārvaldi, un izpildīt ekonomiskos kritērijus; tas paredz arī veicināt neatkarīgu tiesu sistēmu, stiprināt drošību un stabilitāti, stiprināt cīņu pret krāpšanu un visu veidu korupciju, arī korupciju augstā līmenī, un nepotismu, organizēto noziedzību, pārrobežu noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā arī terorisma finansēšanu, nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu nodokļu jomā un nodokļu apiešanu; palielināt starptautisko tiesību ievērošanu; stiprināt mediju brīvību un neatkarību un akadēmisko brīvību; apkarot naida runu; veicināt pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi, veicināt sociālo dialogu; veicināt dzimumu līdztiesību, integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm, nediskrimināciju un iecietību, nodrošināt un stiprināt bēgļu un pie minoritātēm piederīgo personu, arī nacionālo minoritāšu un romu, kā arī lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu tiesību ievērošanu;
- b) virzīties uz Moldovas pilnīgu pieskaņošanas Savienības kopējai ārpolitikai un drošības politikai (KĀDP), arī Savienības ierobežojošiem pasākumiem;
- c) apkarot dezinformāciju un ārvalstu īstenotu informācijas manipulācijas un iejaukšanos, kas vērsta pret Savienību un tās vērtībām;
- d) virzīties uz vīzu politikas saskaņošanu ar Savienību;
- e) stiprināt valsts pārvaldes efektivitāti, veidot spējas un ieguldīt Moldovas administratīvajā personālā; nodrošināt piekļuvi informācijai, publisko kontroli un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanas procesos; atbalstīt

pārredzamību, pārskatatbildību, strukturālas reformas un labu pārvaldību visos līmeņos, arī attiecībā uz to uzraudzības un izmeklēšanas pilnvarām publisko līdzekļu sadales un pieejamības jomā, kā arī publisko finanšu pārvaldības, publiskā iepirkuma un valsts atbalsta kontroles jomā; atbalstīt iniciatīvas un struktūras, kas iesaistītas starptautiskā tiesiskuma atbalstīšanā un izpildes panākšanā Moldovas teritorijā;

f) paātrināt Moldovas pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu un iekļaujošu ekonomiku, kas spēj izturēt konkurenciāla tirgus spiedienu, kuru rada Savienības vienotais tirgus, un pāreju uz stabilu investīciju vidi, kā arī mazināt tās stratēģisko atkarību;

g) veicināt Moldovas ekonomisko integrāciju Savienības vienotajā tirgū, it īpaši palielinot tirdzniecības un investīciju plūsmas un nodrošinot noturīgas vērtību ķēdes;

h) atbalstīt labāku integrāciju Savienības vienotajā tirgū ar labāku un ilgtspējīgu savienotību atbilstīgi Eiropas komunikāciju tīkliem, lai veicinātu labas kaimiņattiecības, kā arī tiešus personiskus kontaktus;

i) paātrināt iekļaujošu un ilgtspējīgu zaļo pārkārtošanos uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, kas atbilst Parīzes nolīgumam un zaļajam kursam un aptver visas ekonomikas nozares, it īpaši enerģētiku, arī pāreju uz dekarbonizētu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu aprites ekonomiku, vienlaikus nodrošinot, ka investīcijās tiek ievērots princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”;

j) sekmēt digitālo pārveidi un digitālās prasmes kā ilgtspējīgas attīstības un iekļaujošas izaugsmes veicinātājas;

k) veicināt inovāciju, pētniecību un akadēmisko iestāžu un nozaru sadarbību nolūkā atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, veicinot vietējo rūpniecību un īpašu uzsvaru liekot uz vietējiem mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem;

l) veicināt kvalitatīvu izglītību, apmācību, pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi visos līmeņos, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem, arī risinot jauniešu bezdarba problēmu, novēršot intelektuālā darbaspēka emigrāciju un atbalstot neaizsargātas kopienas, to skaitā bēgļus, un atbalstīt nodarbinātības politiku, arī darba tiesības, saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru, un apkarot nabadzību.

1.3.3. Paredzamie rezultāti un ietekme

Norādīt, kāda ir priekšlikuma/iniciatīvas iecerētā ietekme uz labuma guvējiem / mērķgrupām.

Paredzams, ka no Mehānisma piešķirtais atbalsts dos Moldovai iespēju īstenot reformas un investīcijas, kas ir vajadzīgas, lai palielinātu tās ekonomikas konkurētspēju, un palielina tās konvergenci ar Savienību. Mehānisma īstenošanai būtu arī jāpastiprina iekšējās kontroles un publisko finanšu pārvaldības sistēmas Moldovā, kā arī paplašināšanās procesa pamatjautājumu īstenošanu, īpaši to jautājumu īstenošanu, kas saistīti ar tiesiskumu un cīņu pret korupciju, krāpšanu un organizēto noziedzību. Paredzams, ka tas palīdzēs Moldovai ātrāk piekļūt ES vienotā tirgus sniegtajām priekšrocībām un veicinās tās integrāciju ES.

1.3.4. Snieguma rādītāji

Norādīt, pēc kādiem rādītājiem seko līdzī progresam un sasniegumiem.

Konkrēti rādītāji tiks noteikti reformu programmā. Šiem rādītājiem būtu jābalstās uz starptautiski atzītiem rādītājiem. Rādītājiem vajadzētu būt būtiskiem, atzītiem, ticamiem, vienkāršiem un stabiliem.

1.4. Priekšlikums/iniciatīva attiecas uz:

- ☒ jaunu darbību
- ☐ jaunu darbību, pamatojoties uz izmēģinājuma projektu / sagatavošanas darbību⁵
- ☐ esošas darbības pagarināšanu
- ☐ vienas vai vairāku darbību apvienošanu vai pārorientēšanu uz citu/jaunu darbību

1.5. Priekšlikuma/iniciatīvas pamatojums

1.5.1. *Īstermiņā vai ilgtermiņā izpildāmās vajadzības, arī sīki izstrādāts iniciatīvas izvēšanas grafiks*

Lai gan Moldova ceļā uz pievienošanu ES ir panākusi progresu, tās ekonomikas izlaide un konkurētspēja atpaliek no ES vidējā rādītāja. Ir steidzami jānodrošina, ka tā saņem atbalstu, kas salīdzināms ar atbalstu, ko saņem citas pievienošanās sarunvalstis, kuras risina sarunas ar ES, lai atbalstītu gan sociālekonomisko konvergenci, gan plašākas paplašināšanās programmas īstenošanu.

Lai pilnvērtīgi izmantotu izaugsmes plāna sniegtās iespējas, Moldova sagatavos reformu programmu, kurā izklāstīs galvenos pasākumus, ko valsts plāno veikt 2025.–2027. gadā, lai paātrinātu sociālekonomisko konvergenci ar ES. Ar reformu programmu iepazīsies, to novērtēs un apstiprinās Komisija.

Reformu programma atbildīs valsts izaugsmes stratēģijai un būs saskanīga ar tās virzību uz pievienošanu ES. Tajā būs iekļautas svarīgas fundamentālās reformas, kas noteiktas pievienošanās procesā, kā arī galvenās sociālekonomiskās reformas, ar kurām novērs strukturālos trūkumus valsts izaugsmes trajektorijā un kuras tiks integrētas reformu programmā.

Ar šo mehānismu, kas ir izaugsmes plāna centrālais elements, tiks ieviesti stingri nosacījumi, jo ES finansējuma izmaksas būs atkarīgas no panāktā progressa, it īpaši progressa, kas saistīts ar sociālekonomiskās konverģences un konkurētspējas uzlabošanu, kā arī no progressa pamatjautājumu jomā.

Tāpat kā attiecībā uz izaugsmes plānu Rietumbalkāniem jaunā mehānisma īstenošanas vajadzībām ir atlasīti tādi izpildes mehānismi, kas ļauj maksimāli ātri īstenot reformas un saistītās investīcijas, bet tai pašā laikā saglabāt nepieciešamās kontroles un līdz minimumam samazināt administratīvo slogu Komisijai, Moldovai un citiem īstenošanas partneriem. Atbalsta sniegšanai tiks izmantoti trīs izpildes mehānismi: 1) tiešs atbalsts Moldovas valsts budžetam, 2) atbalsts investīcijām, izmantojot Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu (*NIP*) un 3) atlikušais neatmaksājamais atbalsts.

Lai varētu tieši izmaksāt līdzekļus valsts budžetam un lai varētu darīt pieejamus līdzekļus, par kuriem var iesniegt investīciju priekšlikumus, būs jāpanāk noteikts progress un jāizpilda maksājuma nosacījumi, kas noteikti reformu programmā. Maksājuma nosacījumi būs kvalitatīvu un kvantitatīvu soļu kopums un ar tiem saistīts grafiks, no kuru izpildes būs atkarīga līdzekļu izmaksāšana saistībā ar konkrētām sociālekonomiskām reformām, kuru mērķis ir stimulēt izaugsmi, nostādīt

⁵ Kā paredzēts Finanšu regulas 58. panta 2. punkta a) vai b) apakšpunktā.

valsti uz ilgtspējīgas konverģences ceļa un virzīt to uz konkrētām reformām, kas saistītas ar paplašināšanās procesa pamatjautājumiem, ieskaitot tiesiskumu, cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību. Pēc tam, kad Komisija būs pieņēmusi lēmumu par reformu programmas apstiprināšanu (ar Komisijas īstenošanas lēmumu) un būs noslēgts mehānisma nolīgums un aizdevuma līgums, Moldova būs tiesīga saņemt priekšfinansējumu.

Vispārīgie maksājuma nosacījumi, kas jāizpilda, lai līdzekļus izmaksātu, ir makrofinansiālā stabilitāte, pareiza publisko finanšu pārvaldība, pārredzamība un budžeta pārraudzība. Maksājumi tiks veikti pēc noteikta grafika reizi pusgadā, balstoties uz Moldovas iesniegtiem pienācīgi pamatotiem līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumiem un pēc tam, kad Komisija būs pārliecinājusies par attiecīgo maksājuma nosacījumu izpildi. Ja maksājuma nosacījumi nebūs izpildīti, Komisija apturēs maksājumu vai no tā atskaitīs attiecīgo summu.

Attiecīgos apturētos līdzekļus var izmaksāt 12 mēnešu laikā pēc reformu programmā sākotnēji noteiktā termiņa, ja vien ir izpildīti maksājuma nosacījumi.

Reformu programmās paredzētās investīcijas tiks atbalstītas, izmantojot NIP. Saistītie projekti vai programmas tiks iesniegti NIP padomei atzinuma sniegšanai tikai pēc tam, kad Komisija būs novērtējusi attiecīgo maksājuma nosacījumu izpildi.

- 1.5.2. *ES iesaistīšanās pievienotā vērtība (tās pamatā var būt dažādi faktori, piemēram, koordinēšanas radītie ieguvumi, juridiskā noteiktība, lielāka rezultativitāte vai papildināmība). Šīs iedaļas izpratnē “ES iesaistīšanās pievienotā vērtība” ir vērtība, kas veidojas ES iesaistīšanās rezultātā un kas papildina vērtību, kura veidotos, ja dalībvalstis rīkotos atsevišķi.*

Rīcība Savienības līmenī ir nepieciešama tādēļ, lai paātrinātu Moldovas ekonomisko konverģenci ar ES saistībā ar tās virzību uz iespējamu iestāšanos Savienībā. Nepieciešamā palīdzība ir tik liela, ka Moldovai aizvien ir vajadzīgs ilgstošs ārējais atbalsts, ko neviena dalībvalsts vai līdzekļu devējs nevarētu nodrošināt viens pats. Eiropas Savienība ir unikālā situācijā, lai sniegtu Moldovai ilgtermiņa ārējo palīdzību savlaicīgā, koordinētā un paredzamā veidā. Savienība var arī izmantot savas aizņemšanās spējas, lai Moldovai izsniegtu aizdevumus ar izdevīgiem noteikumiem, kā arī sniegtu dotācijas vairāku gadu garumā.

- 1.5.3. *Līdzīgas līdzšinējās pieredzes rezultātā gūtās atziņas*

Mehānismā tiks ņemtas vērā atziņas, kuras gūtas saistībā ar 2020. gadā izveidoto Atvērēšanas un noturības mehānismu un pēc tam ierosināto Ukrainas mehānismu, kas pieņemts 2024. gada februārī. Pats svarīgākais ir tas, ka mehānisms atspoguļo 2023. gada novembrī ierosināto un 2024. gada maijā pieņemto Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu. Nolūkā nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visiem kandidātiem tas pēc iespējas precīzāk atspoguļo regulu, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu tās galīgajā redakcijā, lai jau ņemtu vērā visas iespējamās likumdevēju, kā arī citu Komisijas dienestu piezīmes un papildinājumus. Mehānisms izmanto esošos mehānismus, proti, tiešu finansiālu palīdzību, kas ir līdzīga budžeta atbalstam, un NIP investīcijām. Abi šie instrumenti ir pierādījuši, ka ES finansējumam var būt liels sviras efekts, ja to izmanto kopā ar finansējumu no citiem līdzekļu devējiem finansējuma apvienošanas kontekstā.

1.5.4. *Saderība ar daudzgadu finanšu shēmu un iespējamā sinerģija ar citiem atbilstošiem instrumentiem*

Ierosinātā Mehānisma mērķis ir dot Savienībai tiesību instrumentu, ar kuru tā varēs atbalstīt Moldovas sociālekonomiskās konverģences palielināšanos tās ceļā uz iestāšanos Savienībā. Visa Mehānisma summa tiks piešķirta aizdevumu un neatmaksājama atbalsta veidā. Neatmaksājamais atbalsts būtu jāfinansē no finansējuma, ko piešķir Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Turpina piemērot visus *NDICI* – “Eiropa pasaulē” noteikumus, ja vien šajā regulā nav norādīts citādi. Aizdevumu veidā sniegtā atbalsta apjoms laikposmam no 2025. gada 1. janvāra līdz 2029. gada 30. jūnijam nepārsniedz 1500 miljonu EUR. Šī summa nav ietverta Regulas (ES) 2021/947 31. panta 4. punktā minētajā Ārējās darbības garantijas summā. Aizdevumi tiks nodrošināti ar kopējo uzkrājumu fondu, kurā uzkrājumi tiks veidoti pēc 9 % likmes.

1.5.5. *Dažādo pieejamo finansēšanas iespēju, arī pārdales iespējas, novērtējums*

No Savienības budžeta jau tiek sniegts atbalsts citām kandidātvalstīm, lai palīdzētu sagatavoties iespējamai kļūšanai par ES dalībvalsti, un tas tiek sniegts, izmantojot Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA III*), kurš attiecas uz Rietumbalkāniem un Turciju un ir balstīts uz dotācijām, finansējuma apvienošanu un budžeta garantijām. Vienlaikus Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisms ir vērsts tikai uz Rietumbalkānu paātrinātu sociālekonomisko konverģenci, un tā pamatā ir atšķirīga pieeja, piekļuvi finansējumam cieši sasaistot ar reformu īstenošanas saistību izpildi.

Moldova pašlaik ir iesaistīta pievienošanās sarunās, tomēr uz to vēl attiecas *NDICI* – “Eiropa pasaulē” bez īpaša instrumenta, kas risina konkrētās papildu vajadzības, kuras izriet no pirmspievienošanās palīdzības. Ņemot vērā jauno paplašināšanās dinamiku, ir svarīgi sniegt Moldovai salīdzināma līmeņa atbalstu, lai tā varētu sagatavoties savas iespējamās pievienošanās procesam nākotnē. Tā kā *IPA III* instrumenta īstenošana tuvojas beigām, šo instrumentu nav iespējams atkārtoti atvērt citiem kandidātiem, neraugoties uz to, ka aizdevumu sniegšana no šā instrumenta nav iespējama. Tāpēc ir vajadzīgs jauns instruments, lai nodrošinātu tāda līmeņa atbalstu, kas finansējuma un kārtības ziņā līdzinās Rietumbalkāniem un Ukrainai sniegtā atbalsta līmenim.

Lai nodrošinātu reformu programmā noteikto investīciju raitu un pārredzamu īstenošanu, Komisija plāno izmantot Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas metodiku, kas jau ir pārbaudīta, bet tai pašā laikā arī saglabāt iepriekš minētos nosacījumus.

1.6. Priekšlikuma/iniciatīvas un finansiālās ietekmes ilgums

☒ Ierobežots ilgums

- ☐ Priekšlikuma/iniciatīvas darbības laiks: [DD.MM.]GGGG.–[DD.MM.]GGGG.
- ☒ Finansiālā ietekme uz saistību apropriācijām – no 2025. gada līdz 2027. gadam un uz maksājumu apropriācijām – no 2025. gada.

☐ Beztermiņa

- Īstenošana ar uzsākšanas periodu no GGGG. līdz GGGG. gadam,
- pēc kura turpinās normāla darbība.

1.7. Plānotās budžeta izpildes metodes⁶

☒ Komisijas īstenota tieša pārvaldība:

- ☐ ko veic tās struktūrvienības, arī personāls Savienības delegācijās
- ☐ ko veic izpildaģentūras

☐ Dalīta pārvaldība kopā ar dalībvalstīm

☒ Netieša pārvaldība, kurā budžeta izpildes uzdevumi uzticēti:

- ☐ trešām valstīm vai to izraudzītām struktūrām
- ☐ starptautiskām organizācijām un to aģentūrām (precizēt)
- ☐ Eiropas Investīciju bankai un Eiropas Investīciju fondam
- ☐ Finanšu regulas 70. un 71. pantā minētajām struktūrām
- ☐ publisko tiesību subjektiem
- ☐ privāttiesību subjektiem, kas veic sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju uzdevumus, ciktāl tiem ir pienācīgas finanšu garantijas
- ☐ dalībvalstu privāttiesību subjektiem, kuriem ir uzticēta publiskā un privātā sektora partnerības īstenošana un ir pienācīgas finanšu garantijas
- ☐ struktūrām vai personām, kurām saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību V sadaļu uzticēts īstenot konkrētas kopējās ārpolitikas un drošības politikas darbības un kuras ir noteiktas attiecīgajā pamataktā
- ☐ struktūrām, kas ir iedibinātas kādā dalībvalstī un ko reglamentē kādas dalībvalsts privāttiesības vai Savienības tiesību akti, un kas ir tādas, kurām saskaņā ar nozaru noteikumiem var uzticēt Savienības līdzekļu vai budžeta garantiju īstenošanu, ciktāl šādas struktūras ir publisko tiesību subjektu vai tādu privāttiesību subjektu kontrolē, kas veic sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju uzdevumus, un ciktāl tām ir kontrolējošo subjektu sniegtas pienācīgas finanšu garantijas solidāras atbildības veidā vai līdzvērtīgas finanšu garantijas, kurām attiecībā uz katru pasākumu var tikt noteikts maksimums, kas atbilst Savienības atbalsta maksimālajai summai.

⁶ Sīkāku informāciju par budžeta izpildes metodēm un atsauces uz Finanšu regulu sk. *BUDGpedia* tīmekļa vietnē: <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>.

2. PĀRVALDĪBAS PASĀKUMI

2.1. Uzraudzības un ziņošanas noteikumi

Reformu programmā tiks noteikti konkrēti kvantitatīvi un kvalitatīvi soļi (ko ar īstenošanas lēmumu apstiprinās Komisija), lai varētu uzraudzīt maksājuma nosacījumu izpildi. Moldova reizi pusgadā iesniegs pienācīgi pamatotu neatmaksājamā finansiālā atbalsta un aizdevuma izmaksāšanas pieprasījumu, kurā norādīts, kā ir panākta šo nosacījumu apmierinoša izpilde, pamatojoties uz īstenošanas lēmumā noteiktajiem kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem soļiem. Papildus tam ar Moldovu noslēgtajā mehānisma nolīgumā tiks noteikti ziņošanas un uzraudzības rādītāji, kam vajadzētu dot iespēju plašāk uzraudzīt progresu mehānisma vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanā un ziņot par to. Komisija katru gadu ziņos Eiropas Parlamentam, Padomei un 27. pantā minētajai komitejai par mehānisma ietvaros piešķirto līdzekļu īstenošanu, kā arī virzību uz mērķiem. Komisija veiks arī regulas *ex post* izvērtēšanu.

2.2. Pārvaldības un kontroles sistēma(-s)

2.2.1. *Ierosināto budžeta izpildes metožu, finansējuma apgūšanas mehānismu, maksāšanas kārtības un kontroles stratēģijas pamatojums*

Mehānisms tiks īstenots tiešās un netiešās pārvaldības režīmā. Daļēji tiks veikta tieša pārvaldība ar līdzekļu tiešu pārskaitīšanu Moldovas valsts budžetā, savukārt konkrētu daļu Moldova darīs pieejamu investīciju projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*.

Kontroles stratēģija tiks pielāgota īstenošanai katra šā pīlāra ietvaros, un tiks izmantota uzraudzība, izvērtēšana un revīzijas. Īpaša uzmanība tiks pievērsta to līdzekļu īstenošanai, kas Moldovai darīti pieejami kā tieša finansiāla palīdzība, un uzraudzībai attiecībā uz Moldovas pienākumu nodrošināt iepriekš noteiktu procentuālo daļu projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*. Līdzekļi tiks izmaksāti pēc noteikta grafika reizi pusgadā, balstoties uz Moldovas iesniegtiem pieprasījumiem un pēc tam, kad Komisija būs pārliecinājusies par attiecīgo maksājuma nosacījumu izpildi. Ieviesto kontroles mehānismu daudzslāņainība nodrošina integrētu sistēmu, kas nodrošina, ka ir ieviesti visi attiecīgie Savienības finanšu interešu aizsardzībai nepieciešamie pasākumi. Tas garantēs, ka tiek ņemts vērā proporcionalitātes princips un konkrētie nosacījumi, saskaņā ar kuriem mehānisms darbosies. Turklāt reformu programmā iekļautajiem pasākumiem būtu jāveicina publisko finanšu pārvaldības un kontroles sistēmas efektivitātes uzlabošanās, cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, nodokļu apiešanu, nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu un organizēto noziedzību un rezultatīva sistēma valsts atbalsta kontrolei, lai nodrošinātu godīgus nosacījumus visiem uzņēmumiem. Reformu programmā būs ietverts šādu sistēmu apraksts, kā arī konkrēti soļi saistībā ar 32. nodaļu, lai palīdzētu Moldovai tās revīzijas un kontroļu prasības saskaņot ar Savienības standartiem. Ja līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā ir iekļauts solis, kas saistīts ar 32. nodaļu, Komisija nepieņems lēmumu, ar kuru atļauj līdzekļu izmaksāšanu, ja vien tā šādu soli nevērtēs pozitīvi.

2.2.2. *Informācija par apzinātajiem riskiem un risku mazināšanai izveidoto iekšējās kontroles sistēmu*

Galvenais konstatētais ar finansējumu saistītais risks attiecas uz to, ka varētu netikt izpildīti finansējuma izmaksāšanai piemērojamie maksājuma nosacījumi. Šā riska mazināšanai tiks ieviesti šādi pasākumi:

— attiecīgo maksājuma nosacījumu izpildes novērtējums, ko Komisija veic pirms līdzekļu izmaksāšanas, un iespēja līdzekļus aizturēt,

— sniegtā atbalsta samazināšana vai aizturēšana vai jebkuras mehānisma mērķu sasniegšanai izlietotās summas atgūšana tādu pārkāpumu, krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu gadījumos, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses un kurus Moldova nav labojusi, vai tad, ja ir nopietni pārkāpts kāds pienākums, kas izriet no līgumiem vai nolīgumiem, kuri noslēgti ar Moldovu,

— finansējuma apturēšana, ja Moldova neizpilda 5. pantā minētos priekšnosacījumus,

— ja līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā ir iekļauts solis, kas saistīts ar 32. nodaļu, Komisija nepieņems lēmumu, ar kuru atļauj līdzekļu izmaksāšanu, ja vien tā šādu soli nevērtēs pozitīvi.

2.2.3. *Kontroles izmaksefektivitātes (kontroles izmaksu attiecība pret attiecīgo pārvaldīto līdzekļu vērtību) aplēse un pamatojums un gaidāmā kļūdu riska līmeņa novērtējums (maksājumu izdarīšanas brīdī un slēgšanas brīdī)*

Finanšu iemaksa Moldovai tiks piešķirta kā finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām, kuras minētas Finanšu regulas 125. panta 1. punkta a) apakšpunktā.

2.3. **Krāpšanas un pārkāpumu novēršanas pasākumi**

Priekšlikumā ir ietverti īpaši noteikumi Savienības finanšu interešu aizsardzībai. Mehānismam tiks nodrošināta spēcīga revīzijas un kontroles sistēma, kas noteikta daudzslāņu mehānisma veidā: viena no reformu programmā paredzētajām reformām būs Moldovas revīzijas un kontroles sistēmu reforma; turklāt Komisija var detalizēti pārbaudīt valsts budžeta izpildes sistēmas, pamatojoties uz riska novērtējumu un dialogu ar valsts revīzijas iestādēm, un sniegt ieteikumus par sistēmu uzlabojumiem. Papildus tam saskaņā ar Regulu (ES, Euratom) 2024/2509 OLAF, Revīzijas palātai un Eiropas Prokuratūrai (EPPO) būs savu attiecīgo pienākumu izpildei nepieciešamās tiesības un piekļuve. Mehānisma investīciju daļa tiks īstenota kopā ar starptautiskām finanšu iestādēm, pamatojoties uz pīlāru novērtējumiem un ar tām noslēgtiem pamatlīgumiem.

3. PRIEKŠLIKUMA/INICIATĪVAS APLĒSTĀ FINANSIĀLĀ IETEKME

3.1. Attiecīgās daudzgadu finanšu shēmas izdevumu kategorijas un budžeta izdevumu pozīcijas

- Esošās budžeta pozīcijas

Sarindotas pa daudzgadu finanšu shēmas izdevumu kategorijām un budžeta pozīcijām

Daudzgadu finanšu shēmas izdevumu kategorija	Budžeta pozīcija	Izdevumu veids	Iemaksas			
	Nr.	Dif./nedif. ³	no EBTA valstīm ⁴	no kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm ⁵	no citām trešām valstīm	citi piešķirtie ieņēmumi
6.	14.01.01.01. Atbalsta izdevumi Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentam “Eiropa pasaulē”	Nedif.	NĒ	NĒ	NĒ	NĒ
6.	14.02.01.11. Austrumu kaimiņreģions	Dif.	NĒ	NĒ	NĒ	NĒ
6.	14.02.01.70. NDICI – “Eiropa pasaulē”. Uzkrājumu veidošana kopējā uzkrājumu fondā	Dif.	NĒ	NĒ	NĒ	NĒ

3.2. Priekšlikuma aplēstā finansiālā ietekme uz apropriācijām

3.2.1. Kopsavilkums par aplēsto ietekmi uz darbības apropriācijām

- ☐ Priekšlikumam/iniciatīvai nav vajadzīgas darbības apropriācijas
- ☒ Priekšlikumam/iniciatīvai ir vajadzīgas šādas darbības apropriācijas:

3.2.1.1. Apropriācijas no apstiprinātā budžeta

Miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Daudz gadu finanšu shēmas izdevumu kategorija	6.	Kaimiņattiecības un pasaule
--	----	-----------------------------

ĢD: NEAR			2025. gads ⁷	2026. gads	2027. gads	KOPĀ
○ Darbības apropriācijas						
14.02.01.11 ⁸	Saistības	(1a)	93,600	93,600	93,600	280,800
	Maksājumi	(2a)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
14.02.01.70	Saistības	(1b)	45,000	45,000	45,000	135,000
	Maksājumi	(2b)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
Administratīvās apropriācijas, kas tiek finansētas no konkrētu programmu piešķirumiem ⁹						
14.01.01.01		(3)	1,400	1,400	1,400	4,200
KOPĀ apropriācijas NEAR ĢD	Saistības	=1a+1b +3	140,000	140,000	140,000	420,000
	Maksājumi	=2a+2b +3	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

⁷ N gads ir gads, kurā priekšlikumu/iniciatīvu sāk īstenot. Aizstājiet "N" ar paredzēto pirmo īstenošanas gadu (piemēram, 2021). Tas pats attiecas uz turpmākajiem gadiem.

⁸ Saskaņā ar oficiālo budžeta nomenklatūru.

⁹ Tehniskais un/vai administratīvais atbalsts un ES programmu un/vai darbību īstenošanas atbalsta izdevumi (kādreizējās BA pozīcijas), netiešā pētniecība, tiešā pētniecība.

○ KOPĀ darbības apropriācijas	Saistības	(4)	138,600	138,600	138,600	415,800
	Maksājumi	(5)	p. m.	p. m.	p. m.	
○ KOPĀ administratīvās apropriācijas, kas tiek finansētas no konkrētu programmu piešķirumiem		(6)	1,400	1,400	1,400	4,200
KOPĀ apropriācijas 6. IZDEVUMU KATEGORIJĀ daudzgadu finanšu shēmā	Saistības	=4+6	140,000	140,000	140,000	420,000
	Maksājumi	=5+6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

Daudzgadu finanšu shēmas izdevumu kategorija		7.	“Administratīvie izdevumi” ¹⁰				
NEAR ĢD			2024. gads	2025. gads	2026. gads	2027. gads	KOPĀ DFS 2021– 2027
• Cilvēkresursi			0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
• Citi administratīvie izdevumi			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
KOPĀ NEAR ĢD	Apropriācijas		0,000	0,356	0,356	0,356	1,068

KOPĀ apropriācijas daudzgadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJĀ	(Saistību summa = maksājumu summa)	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
---	---	--------------	-------	-------	-------	--------------

Miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

		Gads 2024	Gads 2025	Gads 2026	Gads 2027	KOPĀ DFS 2021– 2027
KOPĀ apropriācijas 1.–7. IZDEVUMU KATEGORIJĀ	Saistības	0,000	140,356	140,356	140,356	421,068

¹⁰

Vajadzīgās apropriācijas būtu jānosaka, izmantojot gada vidējo izmaksu rādītājus, kas pieejami attiecīgajā *BUDGpedia* tīmekļa vietnē.

daudzgadu finanšu shēmā	Maksājumi	0,000	140,356	140,356	140,356	421,068
-------------------------	-----------	-------	---------	---------	---------	---------

3.2.2. *Aplēstais iznākums, ko dos finansējums no darbības apropriācijām (nav jāaizpilda decentralizētām aģentūrām)*

Saistību apropriācijas miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Vispārīgie mērķi	2025. gads	2026. gads	2027. gads	KOPĀ
a) Atbalstīt paplašināšanās procesu, paātrinot pieskaņošanos Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politikai un praksei (<i>acquis</i>), ko valsts panāk, pieņemot un īstenojot reformas nolūkā nākotnē kļūt par Savienības dalībvalsti	138,600	138,600	138,600	415,800
b) Atbalstīt Moldovas pakāpenisku integrāciju Savienības vienotajā tirgū				
c) Paātrināt Moldovas ekonomikas sociālekonomisko konvergenci ar Savienību				
KOPĀ apropriācijas	138,600	138,600	138,600	415,800

3.2.3. Kopsavilkums par aplēsto ietekmi uz administratīvajām apropriācijām

- ☐ Priekšlikumam/iniciatīvai nav vajadzīgas administratīvās apropriācijas
- ☒ Priekšlikumam/iniciatīvai ir vajadzīgas šādas administratīvās apropriācijas:

3.2.3.1. Apropriācijas no apstiprinātā budžeta

APSTIPRINĀTĀS APROPRIĀCIJAS	Gads	Gads	Gads	Gads	KOPĀ 2021–2027
	2024	2025	2026	2027	
7. IZDEVUMU KATEGORIJA					
Cilvēkresursi	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
Citi administratīvie izdevumi	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Starpsumma – 7. IZDEVUMU KATEGORIJA	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
Ārpus 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS					
Cilvēkresursi	0,000	0,661	0,661	0,661	1,983
Pārējie administratīvie izdevumi	0,000	0,739	0,739	0,739	2,217
Starpsumma – ārpus 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS	0,000	1,400	1,400	1,400	4,200
KOPĀ	0,000	1,756	1,756	1,756	5,268

Vajadzīgās cilvēkresursu un citu administratīvu izdevumu apropriācijas tiks nodrošinātas no ĢD apropriācijām, kas jau ir piešķirtas darbības pārvaldībai un/vai ir pārdalītas attiecīgajā ĢD, vajadzības gadījumā izmantojot arī vadošajam ĢD gada budžeta sadales procedūrā piešķirtus papildu resursus un ņemot vērā budžeta ierobežojumus. Iepriekš minētie skaitļi atspoguļo NEAR ĢD papildu vajadzības.

Veicamo uzdevumu apraksts:

Ierēdņi un pagaidu darbinieki	FTE tiks izmantoti darbam šādās jomās: politikas izstrāde, juridiskie jautājumi, īpaši iepirkuma jautājumi, finanšu pārvaldība, līgumu pārvaldība, revīzija, uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana. 2 AD
Ārštata darbinieki	Trīs galvenajā birojā un divi delegācijā Moldovā. Prasītie FTE tiks izmantoti darbam šādās jomās: politikas izstrāde, juridiskie jautājumi, īpaši iepirkuma jautājumi, finanšu pārvaldība, līgumu pārvaldība, revīzija, uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana.

3.2.4. Aplēstās cilvēkresursu vajadzības

- ☐ Priekšlikumam/iniciatīvai nav vajadzīgi cilvēkresursi
- ☒ Priekšlikumam/iniciatīvai ir vajadzīgi šādi cilvēkresursi:

3.2.4.1. Finansētas no apstiprinātā budžeta

Aplēse izsakāma pilnslodzes ekvivalenta vienībās¹¹

APSTIPRINĀTĀS APROPRIĀCIJAS	2024. gads	2025. gads	2026. gads	2027. gads
• Štatu sarakstā ietvertās amata vietas (ierēdņi un pagaidu darbinieki)				
20 01 02 01 (Galvenais birojs un Komisijas pārstāvniecības)	0	0	0	0

¹¹ Tabulā norādiet, cik daudz FTE norādītajā skaitā jau ir piešķirti darbības pārvaldībai un/vai tos var pārdalīt jūsu ģenerāldirektorātā, un kādas ir jūsu neto vajadzības.

20 01 02 03 (ES delegācijas)	0	0	0	0
01 01 01 01 (Netiešā pētniecība)	0	0	0	0
01 01 01 11 (Tiešā pētniecība)	0	0	0	0
Citas budžeta pozīcijas (norādīt)	0	0	0	0
• Ārštata darbinieki (pilnslodzes ekvivalenta vienībās)				
20 02 01 (AC, END, ko finansē no vispārīgajām apropriācijām)	0	0	0	0
20 02 03 (AC, AL, END un JPD ES delegācijās)	0	0	0	0
Administratīvā atbalsta pozīcija [14.01.01.01]	– galvenajā birojā	0	0	0
	– ES delegācijās	0	0	0
01 01 01 02 (AC, END – netiešā pētniecība)	0	0	0	0
01 01 01 12 (AC, END – tiešā pētniecība)	0	0	0	0
Citas budžeta pozīcijas (norādīt) – 7. izdevumu kategorija	0	0	0	0
Citas budžeta pozīcijas (norādīt) – ārpus 7. izdevumu kategorijas	0	0	0	0
KOPĀ	0	0	0	0

Priekšlikuma īstenošanai nepieciešamais personāls (pilnslodzes ekvivalenta vienībās):

	Tiks nodrošināts no pašlaik pieejamā Komisijas dienestu personāla	Ārkārtas papildu personāls*		
		Tiks finansēts no 7. izdevumu kategorijas	Tiks finansēts no BA pozīcijas	Tiks finansēts no maksām
Štatu sarakstā ietvertās amata vietas	Neattiecas	Neattiecas	2	Neattiecas
Ārštata darbinieki (CA, SNE, INT)	Neattiecas	Neattiecas	5	Neattiecas

Veicamo uzdevumu apraksts:

Ierēdņi un pagaidu darbinieki	<i>FTE tiks izmantoti darbam šādās jomās: politikas izstrāde, juridiskie jautājumi, īpaši iepirkuma jautājumi, finanšu pārvaldība, līgumu pārvaldība, revīzija, uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana. 2 AD</i>
Ārštata darbinieki	<i>Trīs galvenajā birojā un divi delegācijā Moldovā. Prasītie FTE tiks izmantoti darbam šādās jomās: politikas izstrāde, juridiskie jautājumi, īpaši iepirkuma jautājumi, finanšu pārvaldība, līgumu pārvaldība, revīzija, uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana.</i>

3.2.5. Pārskats par aplēsto ietekmi uz investīcijām, kas saistītas ar digitālajām tehnoloģijām

Obligāti: nākamajā tabulā būtu jāiekļauj priekšlikumā/iniciatīvā ietvertos ar digitālajām tehnoloģijām saistīto investīciju labākā aplēse.

Izņēmuma kārtā, ja tas vajadzīgs priekšlikuma/iniciatīvas īstenošanai, 7. izdevumu kategorijas apropriācijas būtu jānorāda noteiktajā pozīcijā.

Apropriācijas 1.–6. izdevumu kategorijā būtu jāatspoguļo kā “Politikas IT izdevumi darbības programmām”. Šie izdevumi attiecas uz darbības budžetu, kas jāizmanto, lai atkārtoti izmantotu / pirktu / izstrādātu IT platformas/instrumentus, kas tieši saistīti ar iniciatīvas īstenošanu un ar tiem saistītajiem ieguldījumiem (piem., licences, pētījumi, datu glabāšana utt.). Šajā tabulā sniegtajai informācijai būtu jāatbilst 4. iedaļā “Digitālā dimensija” sniegtajai informācijai.

KOPĀ digitālās un IT apropriācijas	2024. gads	2025. gads	2026. gads	2027. gads	KOPĀ DFS 2021– 2027
7. IZDEVUMU KATEGORIJA					
IT izdevumi (korporatīvie)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Starpsumma – 7. IZDEVUMU KATEGORIJA	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Ārpus 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS					
IT izdevumi politikas darbības programmu atbalstam	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Starpsumma – ārpus 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
KOPĀ					
	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

3.2.6. Saderība ar pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu

Priekšlikuma/iniciatīvas finansēšanai:

- ☐ pilnībā pietiek ar līdzekļu pārvietošanu daudzgadu finanšu shēmas (DFS) attiecīgajā izdevumu kategorijā
- ☐ jāizmanto no DFS attiecīgās izdevumu kategorijas nepiešķirtās rezerves un/vai īpašie instrumenti, kas noteikti DFS regulā
- ☐ jāpārskata DFS

3.2.7. Trešo personu iemaksas

Priekšlikuma/iniciatīvas finansēšanai:

- ☐ nav paredzēts trešo personu līdzfinansējums
- ☐ ir paredzēts trešo personu līdzfinansējums atbilstoši šādai aplēsei:

Apropriācijas miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

	2024. gads	2025. gads	2026. gads	2027. gads	Kopā
Norādīt līdzfinansētāju struktūru					
KOPĀ līdzfinansētās apropriācijas					

3.3. Aplēstā ietekme uz ieņēmumiem

- ☒ Priekšlikums/iniciatīva finansiāli neietekmē ieņēmumus
- ☐ Priekšlikums/iniciatīva finansiāli ietekmē:
 - ☐ pašu resursus
 - ☐ citus ieņēmumus
 - ☐ Atzīmējiet, ja ieņēmumi ir piešķirti izdevumu pozīcijām

miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Budžeta ieņēmumu pozīcija:	Kārtējā finanšu gadā pieejamās apropriācijas	Priekšlikuma/iniciatīvas ietekme ¹²			
		2024. gads	2025. gads	2026. gads	2027. gads
..... pants					

Attiecībā uz piešķirtajiem ieņēmumiem norādīt attiecīgās budžeta izdevumu pozīcijas.

Citas piezīmes (piemēram, metode/formula, ko izmanto, lai aprēķinātu ietekmi uz ieņēmumiem, vai jebkura cita informācija).

4. DIGITĀLĀ DIMENSIJA

4.1. Digitālās vajadzības

4.2. Dati

4.3. Digitālie risinājumi

4.4. Sadarbības novērtējums

4.5. Digitālās īstenošanas atbalsta pasākumi

¹² Norādītajām tradicionālo pašu resursu (muitas nodokļi, cukura nodevas) summām jābūt neto summām, t. i., bruto summām, no kurām atskaitītas iekasēšanas izmaksas 20 % apmērā.